

kehitys utveckling

JOULUKUU 4.2019

KOHTI YHDEN- VERTAISUUTTA

Vammaisten asema on parantunut Kirgisiassa, kun aktiivit ovat itse alkaneet vaatia oikeuksiaan.

11-vuotiaan Sohagin koulumatka hankaloitui, kun tulva vaurioitti teitä hänen kotiseudullaan Chilmarissa Rangpurin piirikunnassa Pohjois-Bangladeshissa. Nyt hän kulkee kouluun ensin pyörällä ja sitten bambulautalla.

KANNEN KUVA OLLI KOIKKALAINEN

4 **MAAILMAN MAKASIINI** KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

11 **PÄÄKIRJOITUS**

12 **IHMISTEN ILMOILLE** KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

Neuvostoliiton aikana Kirgisian vammaisia pilkattiin ja suljettiin laitoksiin. Nyt heistä on kasvanut kansalaisaktivisteja, joiden mielipidettä valtiovaltakin kuuntelee.

16 **ERiarvoisuus kasvaa ja vähenee – mistä on kyse?** KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

Osa tutkijoista varoittaa taloudellisen eriarvoisuuden räjähdysmäisestä kasvusta. Toiset taas väittävät globaalien tuloerojen kaventuvan.

21 **KODILLA ON VÄLIÄ**
Lasten ja nuorten kotitausta vaikuttaa oppimistuloksiin niin Suomessa kuin maailmallakin. Se lisää koulutuksen eriarvoisuutta, kirjoittaa **Mia Malama** kolumnissaan.

22 **KAKSILLA RAITEILLA**

Bangladeshissa talous kasvaa ja keskiluokka vaurastuu. Samaan aikaan enemmistö elää köyhyydessä maaseudulla tai kaupunkien slummeissa. Bangladesh on eriarvoisempi kuin koskaan.

32 **BITIT VAUHDITTAVAT KEHITYSTÄ**
Digitalisaatio tehostaa kehitysyhteistyötä ja pakottaa järjestöt uudistamaan toimintatapojaan.

36 **ILMASTOTEOT OVAT TASA-ARVOTEKOJA**
Naiset ovat ilmastonmuutoksen suurimpia häviäjiä. Siksi ilmastotyötä on tehtävä tasa-arvon näkökulmasta, kirjoittavat **Alison Holder** ja **Sivananthi Thanenthiran** puheenvuorossaan.

38 **MAINARIN POJASTA KAIVOSTEOLLISUUDEN TUTKIJAKSI** KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA
Tony Addison on sukunsa ensimmäinen, josta ei tullut kaivos miestä. Hänellä on vuosikymmenien kokemus kehitys-taloustieteestä ja kehittyvien maiden talouksien uudistamisesta.

42 **MITÄ MIELTÄ MAASTAMUUTOSTA?**
Afrikkalaiset haluavat etsiä työtä ulkomailta, mutta etenkin Saharan eteläpuolella he jäävät omalle mantereelle.

44 **VÄHEMMISTÖT VALKOKANKAALLE**
Tai Linharesin lyhytelokuvassa kietoutuvat yhteen kysymykset hänen omasta taustastaan ja vähemmistöjen asemasta Brasiliassa.

48 **SUOMI TEKEE**
Pelastakaa Lapset -järjestö jakaa käteisapua hädänalaisille pakolaisille Somaliassa.

50 **TULIAISET**
Tiina Neuvonen oppi Tansaniassa, että kestävä muutos etenee ihminen kerrallaan.

51 **SARJAKUVA**

ETIOPIA SAI RAUHAN- NOBELISTIN

Pääministeri Abiy Ahmed Ali neuvotteli rauhan Eritrean kanssa mutta joutuu nyt kohtaamaan vieläkin suuremman haasteen: oman maansa etnisen nationalismin.

”**S**uurin muutos, mitä Etiopiassa on koskaan koettu.” Suurlähettiläs **Helena Airaksinen** kuulostaa innostuneelta puhelimessa. Hän on seurannut Etiopian tapahtumia aitiopaikalta pääkaupungissa Addis Abebassa. ”Muutos” on vaatimaton termi kuvaamaan Etiopiassa käynnistyneitä uudistuksia, sillä puolitoista vuotta sitten valtaan astunut pääministeri **Abiy Ahmed Ali** haluaa panna koko yhteiskunnan uusiksi.

Tehtävälistalla ovat muiden muassa demokraattiset vaalit, valtiojohtoisen talouden muuntaminen yritysveltoiseksi, poliittisten vankien vapauttaminen, sananvapauden kunnioittaminen, opposition kutsuminen uudistustalkoisiin ja naisten nimittäminen korkea-arvoisiin tehtäviin.

Abiyn vallankumous ei rajoitu maan rajojen sisäpuolelle. Pian valtaan astumisensa jälkeen hän matkasi naapurimaihin hieromaan rauhaa. Abiy auttoi päättämään kaksikymmenvuotisen konfliktin Eritrean kanssa ja Sudanin sotilashallintoa sopimaan opposition kanssa.

Lokakuussa 2019 Abiyille myönnettiin Nobelin rauhanpalkinto. Perusteluissa painotettiin Eritrean kanssa solmittua historiallista rauhansopimusta.

Pääministeri Abiy Ahmed Ali tervehtii kannattajiaan Meskelin aukiolla Addis Abebassa heinäkuussa 2018.

LUKMINASSE WONDIMU HAILU

OTTAAKO ETIOPIA TAKAPAKKIA?

Samaan aikaan kun Abiy Ahmed Alin Nobelpalkintoa juhlittiin maailmalla, kansainvälinen media muistutti, että pääministerin kuherruskuukausi on ohi.

Uutiskuvissa on nähty hallituksen vastaisia mielenosoituksia ja keskenään kahakoivia ihmisryhmiä. Oromian osavaltiossa kuoli lokakuun lopulla 86 ihmistä, kun etniset ryhmät ottivat yhteen. Yli kaksi miljoonaa ihmistä on lähtenyt sisäiseen maanpakoon etnisen väkivallan takia.

Ihmisoikeusjärjestö Amnestyn puheenjohtaja **Kumi Naidoo** onnitteli Abiytä sanomalla, että palkinnon tulisi motivoida häntä tarttumaan ”ihmisoikeusongelmiin, jotka uhkaavat tehdä tyhjäksi kaiken tähän mennessä saavutetun”.

”ON VAIKEA UUDISTAA RAKENTEITA, JOTKA OVAT YLI 20 VUOTTA TOIMINEET TIETYLLE TAVALLA.”

Amnesty huomautti myös, että Etiopian vanha terrorisminvastainen laki on yhä voimassa ja sitä käytetään toisinajattelijoiden ja kriitikoiden vangitsemiseen. Pidätykset ovat lisääntyneet kesäkuun 2019 jälkeen, kertoo Amnestyn Suomen osaston asiantuntija **Anu Tuukkanen**.

”Esimerkiksi elokuussa pidätettiin yliopiston opettaja, joka oli antanut tietoja vanhaa valtaeliittiä arvostelevaan kirjaan.

Tämäntyyppisiä tapauksia on taas ilmennyt uudestaan, eli maassa mennään takapakkia.”

ETNINEN NATIONALISMI NOUSUSSA

Etiopiassa on yksi ja sama puoluekoalitio pitänyt valtaa yli 25 vuotta. Se johtaa liittovaltiota, joka koostuu yhdeksästä pääosin etnisesti määritellystä osavaltiosta. Osavaltioilla on suuri itsemääräämisoikeus, mutta puolue-eliitti nimittää osavaltioiden poliittiset johtajat.

Osavaltioiden hallinnointikyky on viime aikoina heikentynyt, kun poliitikkoja on erotettu korruptioepäilyjen vuoksi. Tämä on synnyttänyt valtatyhjiön, jota etnistä nationalismia hyödyntävät poliitikot ovat alkaneet täyttää. Heidän puheensa uppoavat erityisen hyvin työttömiin nuoriin.

Hallitus on puun ja kuoren välissä. Jos se ei puutu tilanteeseen, konfliktit saatavat riistäytyä käsistä. Jos se taas lähettää sotilaita pidättämään nationalisteja tukuvia mellakoivia nuorisjoukkoja, kansa alkaa pelätä vanhan sortovaltan paluuta.

”On vaara, että osavaltioiden turvallisuusjoukot alkavat taistella keskenään”, Helena Airaksinen sanoo.

Hän kuitenkin muistuttaa, että pääministeri Abiy Ahmed Ali on kaikesta huolimatta tuonut uutta toivoa Etiopiaan. Toisaalta etenkin nuoriso odottaa nopeita tuloksia, eikä niiden tuottaminen ole helppoa.

”On vaikea uudistaa rakenteita, jotka ovat yli 20 vuotta toimineet tietyllä tavalla. Muutoksen täytyy olla totaalinen, jos halutaan luoda aito oikeusvaltio”, Anu Tuukkanen sanoo.

Airaksinen on samaa mieltä.

”Hallituksella on halu uudistaa instituutiot, mutta tehtävä on valtavan suuri. Suomessakin sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on kestänyt kauan, ja Etiopiassa yritetään sentään panna koko yhteiskunta uusiksi. Muutos ei tapahdu puolessatoista vuodessa, mutta suunta on oikea”, hän sanoo.

JUKKA ARONEN

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

KOONNEET KUUTTI KOSKI JA JUKKA ARONEN

Afrikan ensimmäinen oma älypuhelin

PANAFRIKKALAINEN Mara Group -konserni on tuonut myyntiin kaksi kännykkämallia, joita se mainostaa ensimmäisinä Afrikassa valmistettuina älypuhelimina.

Laitteet valmistetaan Maran omalla tehtaalla Ruandassa, mutta osia teetetään myös Egyptissä, Algeriassa ja Etelä-Afrikassa. Myynnissä on kaksi Android-puhelimen mallia, joista halvemmassa on 16 gigaa tallennustilaa ja 130 Yhdysvaltain dollarin hintalappu.

Yritys pitää puhelimen hintaa hieman korkeina Afrikan markkinoille, mutta toisaalta se uskoo, että osa kuluttajista on valmis maksamaan ylimääräistä ”Made in Africa” -leimasta.

Kännykkätehdas on tärkeä askel Ruandalle, joka on brändännyt itsensä taloudellisten ja teknologisten innovaatioiden kärkimaaksi Afrikassa. Pääkaupunkiin suunnitellaan paraikaa Kigali Innovation City -keskusta, jonka toivotaan lisäävän tieto- ja viestintäteknologia-alan vientiä.

Mara Phonesin uudet puhelimet tunnistaa takakuoren leijona-logosta.

MARA PHONES

ETIOPIA VARAUTUU SÄÄN ÄÄRI-ILMIÖIHIN SUOMEN TUELLA

Vaisala toimittaa Etiopiaan säätutkia, joita on jo toiminnassa Ugandassa.

SUOMALAINEN Vaisala Oyj solmi Etiopian ilmatieteen laitoksen kanssa ehdollisen kauppasopimuksen säähavaintojärjestelmien toimittamisesta Etiopiaan. Sopimuksen arvo on noin 13 miljoonaa euroa.

Hankkeen tarkoitus on auttaa Etiopiaa varautumaan sään ääri-ilmiöihin ja sopeutumaan ilmastomuutoksen vaikutuksiin. Vaisala toimittaa Etiopiaan säätutkia ja salamaapaikannusjärjestelmän sekä ilmanlaadun mittausverkon pääkaupunkiin Addis Abebaan. Suomen ilmatieteen laitos vastaa hankkeeseen sisältyvästä koulutuksesta.

Hanketta valmistellaan tuettavaksi uusi-muotoisesta julkisen sektorin investointituesta, ja sen on tarkoitus käynnistyä ensi vuonna. Allekirjoitettu kauppasopimus on ehdollinen varsinaiseen rahoituspäätökseen saakka.

TROOPPISET TAUDIT KURIIN

MAAILMAN terveysjärjestö WHO haluaa taltuttaa laiminlyödyt trooppiset taudit. Sellaisiksi se luokittelee seitsemätoista lepran, trakooman ja suolistoloisten kaltaista henkeä uhkaavaa ja elämänlaatua heikentävää tautia. Niistä useimmat voisi sekä ehkäistä ennalta että hoitaa.

Ne piinaavat suhteettoman paljon maailman 1,6 miljardia köyhää ihmistä. Raskaimman taakan kantavat Afrikan, Aasian ja Latinalaisen Amerikan naiset ja lapset. Taudit leviävät yhteisöissä, joilla ei ole puhdasta vettä, jätehuoltoa tai perusterveydenhoitoa. (IPS)

Lapsikuolleisuus puolittunut mutta alueelliset erot suuria

ALLE VIISIVUOTIAIDEN kuolleisuusaste on puolittunut kahden viimeisen vuosikymmenen aikana, todetaan Bill ja Melinda Gatesin säätiön uudessa *Gatekeepers*-raportissa.

Vaikka suunta on vahvasti positiivinen, köyhimpien maiden sisällä on suuria alueellisia eroja. Esimerkiksi Tšadissa lapsi kuolee ennen viidettä ikävuottaan keskimäärin 55 kertaa suuremmalla todennäköisyydellä kuin Suomessa, mutta Tšadin kuivassa lounaisosassa kerroin on vielä tätäkin korkeampi.

Raportissa ennustetaan, että jos nykyinen alueellisen eriarvoistumisen kehityssuunta ei muutu, lähes kaksi kolmasosaa matalan ja keskituloisten maiden lapsista asuu vielä vuonna 2030 alueella, jossa YK:n inhimillisen kehityksen lapsikuolleisuuden alentamistavoite ei täyty – ja köyhin kolmasosa asuu alueella, joka ei yllä tavoitteeseen edes vuonna 2050.

LK/AFP/ISSOUF SANOGO

Burkina Fason talous on herkkä puuvillan ja kullan maailmanmarkkinahintojen vaihteluille. Kuva Yagban kylästä syyskuulta 2019.

Maailman köyhät keskittyvät Afrikkaan

AFRIKAN maiden köyhyydenvastainen kamppailu on hidastunut merkittävästi, arvioi Maailmanpankki tuoreessa *African Pulse* -raportissaan.

Afrikkalaiset taloudet kärsivät erityisesti vuonna 2014 alkaneesta raaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen pudotuksesta. Köyhyyden poistamista jarruttaa myös julkisen talouden velkaantuminen. Viime vuonna jo 46 prosentilla Afrikan maista oli velkaongelmia, kun vielä viisi vuotta aiemmin tällaisia maita oli 22 prosenttia.

Maailmanpankki arvioi, että muilla mantereilla köyhyydenvastainen kamppailu jatkuu tehokkaampana. Jos näin käy, kymmenen vuoden päästä Afrikassa olisi 90 prosenttia maailman köyhistä.

MAAILMAN METSÄT KATOAVAT ENNÄTYSVAUHTIA

MAAILMAN maat ilmoittivat viisi vuotta sitten YK:ssa puolittavansa metsäkadon ja elvyttävänsä 150 miljoonaa hehtaaria metsää vuoteen 2020 mennessä.

Climate Focus -ajatushautomon mukaan lupaus on yhä lunastamatta, vaikka julkilausuman on jo ehtinyt allekirjoittaa 200 merkittävää toimijaa valtioista yrityksiin ja järjestöihin.

Metsäkato on kiihtynyt 43 prosentilla vuoden 2014 jälkeen, ja pelkästään korvaamatonta trooppista metsää on tuhattu 4,3 miljoonaa hehtaaria vuosittain. Nopein metsäkato on kohdannut Afrikkaa, jossa vuotuinen hakkuualue on kasvanut kahdesta neljään miljoonaan hehtaariin.

Suurin ongelma Climate Focusin mukaan on luonnonmetsien katoaminen. Ilmiön syyt ovat laaja-alaisia ja yhteiskunnallisia, eikä syihin vaikuttaminen yleensä onnistu yksittäiseltä toimijalta.

LK/VEVINE/AE XINHUA

Amazonasin sademetsä palaa Brasiliassa elokuussa 2019.

VEROPARATIISIT TULEVAT AFRIKALLE KALLIIKSI

BRITILÄINEN avustusjärjestö Oxfam arvioi, että Afrikan miljonäärit ja miljardöörit säilyttävät noin kolmea neljäsosaa omaisuudestaan veroparatiiseissa, ja siksi maanosa menettää vuosittain 14 miljardia Yhdysvaltain dollaria keräämättöminä verotuloina.

Suuremmasta verokertymästä olisi hyötyä etenkin velkaantuneille valtioille. Esimerkiksi Angola käytti 57 prosenttia tuloistaan velanhoitoon, ja maassa leikattiin

julkisia menoja 19 prosentilla vuosina 2016–2018. Samanlaisia kehityssuuntia on ollut havaittavissa Ghanassa, Egyptissä, Kamerunissa ja Mosambikissa.

Oxfam laittoi myös Afrikan maat järjestykseen sen mukaan, miten hyvin ne ovat onnistuneet puuttumaan taloudelliseen epätasa-arvoon ja veronkiertoon. Listan kärjessä olivat Etelä-Afrikka ja Namibia, perää piti Nigeria.

LK/AFP/OLYMPIA DE MAISMONT

Ennen uuden lääkkeen käyttöönottoa on tyydyttävä nykyisiin vaihtoehtoihin. Kuva Burkina Fasosta elokuulta 2019.

Malariaan uusi ”superlääke”

MALARIAAN on luvassa poikkeuksellisen tehokas estolääkitys parin vuoden sisällä.

Burkina Fasossa tehdyissä kokeissa huomattiin, että Ivermectin-niminen yleinen parasiittilääke tepsii myös malariaan. Suun kautta otettava lääkeaine tekee ihmisen verestä tappavan myrkyllistä malaria-sääskille. Tämän lisäksi Ivermectin tuhoaa malariaa levittävät loiset.

Ivermectiniä tutkitaan ja jatkokehitetään nyt Keniassa. Paikallisen malariatutki-

muslaitoksen johtaja **Simon Kariuki** uskoo, että tutkimus johtaa uudenlaiseen lääkkeeseen, jota sitkeä malarialoinen ei pysty välttelemään. Hän myös haluaisi uuden tuotteen markkinoille mahdollisimman pian.

Toimivia menetelmiä malariaa vastaan tarvitaan, sillä Maailman terveysjärjestön WHO:n arvion mukaan ilmastonmuutos saattaa altistaa satoja miljoonia uusia ihmisiä malarialle.

Puhdasta energiaa Afrikkaan

AFRIKAN investointipankki AfDB on aloittanut aurinkoenergiaprojektin, jonka tavoite on tehdä Afrikasta uusiutuvan energian voimatekijä. Projektin levittäytyy yli Sahelin autiomaan, jossa aurinkoa riittää yltäkylläisesti.

Hankkeen tarkoitus on tuottaa 10 gigawattia aurinkoenergiaa ja toimittaa vihreää energiaa 250 miljoonalle ihmiselle vuoteen 2025 mennessä. Vähintään 90 miljoonaa aiemmin vaille sähköä jäänyttä ihmistä pääsee sähköverkkoon. (IPS)

SHUTTERSTOCK

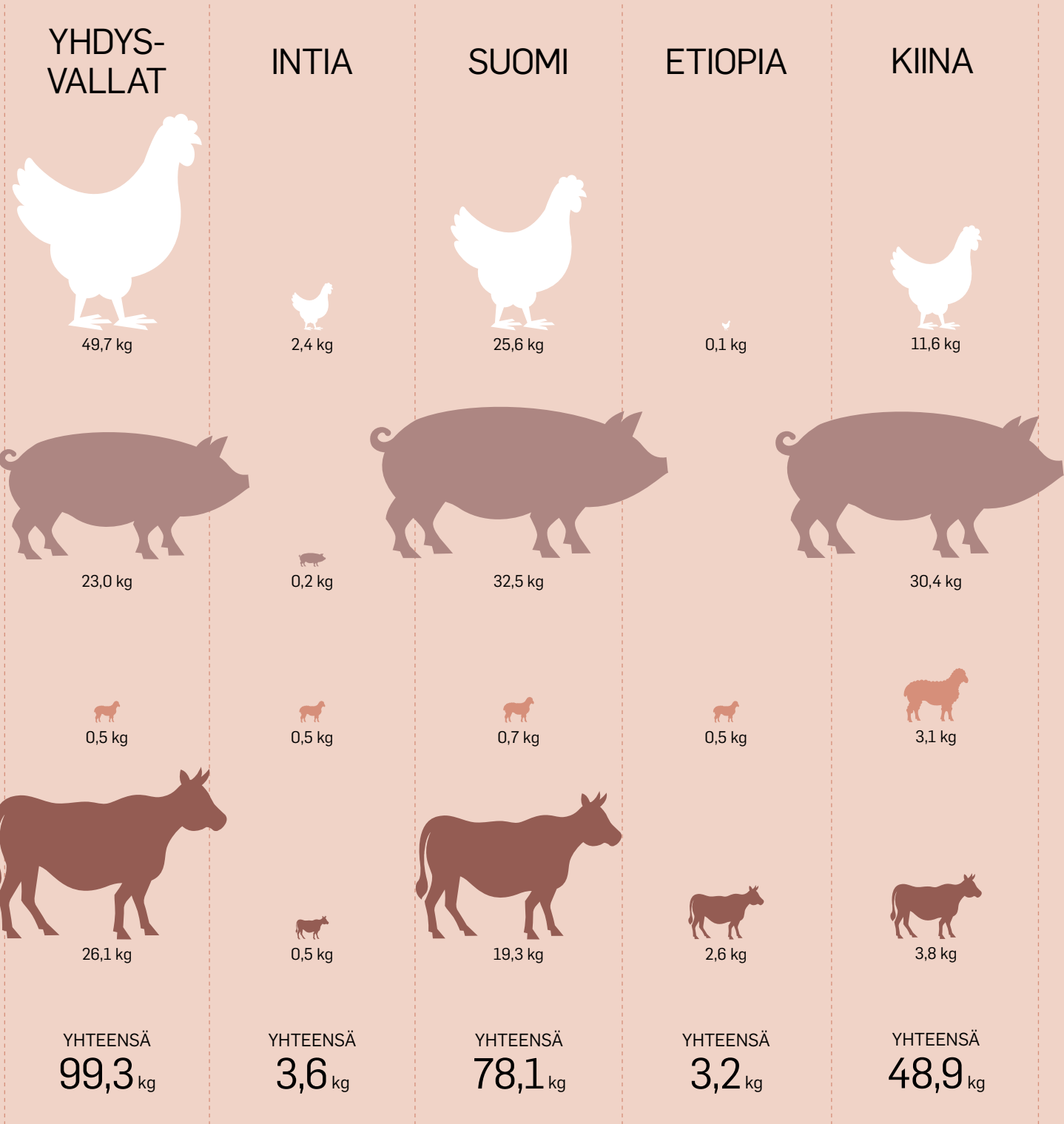
TUPAKKALAIT TOIMIVAT

TUPAKOINNIN vastaiset kampanjat ovat vähentäneet tupakoitsijoiden määrää 20 miljoonalla yhdessätoista matalan tulotason maassa vuosina 2008–2017. Kaksi kolmesta maailman tupakoitsijasta elää köyhissä tai keskituloisissa maissa.

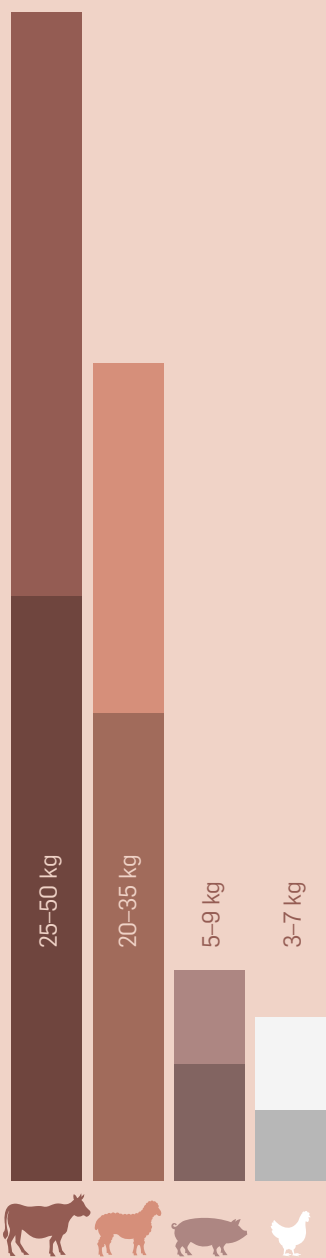
Kehitys todistaa, että valtion toimilla on merkitystä. Näissä maissa 53 miljoonaa aikuista on välttynyt passiiviselta tupakoinnilta julkisissa tiloissa. Tupakkamainonnalta on säästynyt lähes 100 miljoonaa ihmistä. 12 miljoonaa tupakoitsijaa harkitsee lopettamista tupakkaskien varoituskuvien ansiosta.

Tupakkayhtiöt ovat raivokkaasti vastustaneet sääntelyä, mikä onkin parhaita todisteita sen vaikuttavuudesta. (IPS)

KESKIVERTOKANSALAISEN LIHANKULUTUS VUONNA 2018

LIHANTUOTANNON
HIILIJALANJÄLKI
CO₂-EKV/KG

Lähteet mm.: FAO, OECD, Luonnonvarakeskus

Aina vain maistuu liha

Kiinalaiset syövät sikaa, muu maailma yhä enemmän siipikarjaa. Lihankulutus kasvaa mutta aikaisempaa hitaammin ennen kaikkea vauraissa maissa.

TEKSTI TIINA KIRKAS GRAFIIKKA JUHO HIILIVIRTA

Viime vuonna maailmassa tuotettiin 335 miljoonaa tonnia lihaa. Se oli enemmän kuin koskaan aiemmin. Erityisen hyvin liha maistui vauraissa teollisuusmaissa mutta enenevästi myös väkiriikkaassa Kiinassa, jossa keskivertokansalainen kulutti vuodessa lähes 50 kiloa lihaa. Ruokakippoon määrästä päätyi hieman vähemmän, sillä tilastoluku kuvaa eläimen teuraspainoa, jossa luuta on noin viidennes. Jotakuinkin saman verran painosta poistuu kypsennyksen aikana.

Eniten kiinalaiset söivät possua. Sen suosio on kasvanut samaa tahtia kuin väki on vaurastunut. Kun 1960-luvun alussa riisin ja kasvien lisukkeena oli kymmenisen grammaa sianlihaa päivässä, 50 vuotta myöhemmin määrä oli kymmenkertainen.

Nyt kiinalaisten sianlihan kulutusta uhkaa afrikkalainen sikarutto, joka on tänä vuonna tappanut tai pakottanut teuraalle arviolta kolmanneksen maan 700 miljoonasta siasta. Paikoin sianliha on kadonnut kaupan tiskeiltä, ja vaikka sitä olisikin tarjolla, kaikkein köyhimmillä ei ole enää varaa sitä ostaa.

KESKIVERTOKANSALAINEN Yhdysvalloissa, Espanjassa ja esimerkiksi Tanskassa söi viime vuonna kaksin verroin enemmän lihaa ja lihatuotteita kuin kiinalainen. Silti vauraissa teollisuusmaissa lihan kulutuksen kasvu hiipui. Usein nauta ja sika vaihtuivat lautasella siipikarjaan myös perinteisissä pihvilihan tuottajamaissa, kuten Argentiinassa ja Brasiliassa.

Osataan muutosta selittävät tieto ja huoli ilmaston kiihtyvistä lämpenemisestä ja lihan tuotannon ympäristöhaitoista.

Naudan hiilijalanjälki on erityisen suuri jo siksi, että märehitjänä se tuottaa pötsissään metaania, jota se röyhtäilee ilmakehään sato-

ja litroja päivässä. Metaani on monin verroin voimakkaampi kasvihuonekaasu kuin hiilidioksidi. Ilmastovaikutus on huomattava, kun maailmassa on arviolta 1,5 miljardia nautaa. Ilmastovaikutus kuvataan teuraskiloa kohden laskettuna hiilidioksidiekvivalenttina (CO₂ -ekv.), johon sisältyvät hiilidioksidi-, metaani- ja typpioksiduulipäästöt.

Nautakarjan kasvatus vaatii myös laitmia ja rehuruokinta viljelymaita. Lisätilaa on hankittu esimerkiksi polttamalla sademetsää Etelä-Amerikan Amazonasissa. Afrikan kuivilla seuduilla karja taas kaluaa kaiken kasvilisun ennen kuin uutta ehtii versona tilalle.

Nykyaikaisissa sikaloissa ja kanaloissa ilmastopäästöjä syntyy muiden muassa rehunvalmistuksessa, lämmityksessä, valaistuksessa ja lannan käsittelyssä. Ne ovat silti korkeimmillaankin naudan päästöjä pienempiä.

Kaikkiaan lihan tuotantoketju laiturilta lautaselle on pitkä, ja sen ympäristövaikutukset vaihtelevat suuresti eri puolilla maailmaa. Pätevää ja vertailukelpoista tutkimustietoa on niukalti tarjolla.

TEOLLISUUSMAISSA lihan kulutuksen kasvu hidastuu myös siksi, että väki vanhenee ja vähenee. Uusia markkinoita toivotaan Afrikasta, jossa väestö sitä vastoin kasvaa ja paikoin vaurastuu. Esimerkiksi eteläafrikkalainen kulutti viime vuonna 52 kiloa lihaa, egyptiläinen hieman yli 20 kiloa. Köyhemmissä maissa lihan kulutus oli kuitenkin vaatimatonta: nigerialaisen vuosiannos oli runsaat viisi kiloa, etiopialaisen kolmisen kiloa – näin siitakin huolimatta, että Etiopiassa on arviolta 57 miljoonaa nautaa.

Afrikassa ja useissa Aasian maissa lihan syöntiä rajoittavat kulttuuri ja uskonto. Muslimit eivät syö sikaa, hindut välttävät nautaa. Intiassa kolmannes väestöstä on kasvissyöjiä, mikä näkyy tilastoissa vähäisenä lihan kulutuksena.

TEKSTI JUKKA ARONEN
 KUVA SAMULI SIIRALA

METSÄNTEKIJÄ PALAUTTAA PUUT MAANPINNALLE

Australialainen agronomi Tony Rinaudo on kehittänyt menetelmän, jolla elvytetään puustoa vanhoista kannoista ja juurista. Malli on levinnyt jo yli 20 afrikkalaiseen maahan.

TONY RINAUDO, mikä on menetelmäsi salaisuus?

”Se, että ihmiset saavat siitä välitöntä hyötyä. Aikoinaan Nigerissä kokeilimme erilaisia metsänkasvatusmenetelmiä ja istutimme tuhansia puita. Alueella oli kuitenkin ollut kuivuutta ja hätätila, eikä paikallisilla ollut aikaa odotella puiden kasvamista.

Vuonna 1983 oivalsin, että puiden istuttaminen oli liian työlästä. Huomasin, että nigeriläisillä tiloilla oli vuosien saatossa kaadettu paljon puita, joiden kantojen maanalainen juuriverkosto oli vielä elossa. Näistä kannoista oli mahdollista kasvattaa puita.

Uusi menetelmä herätti epäilyjä. Kukaan ei halunnut, että puut vievät tilaa viljelmiltä. Saimme kuitenkin muutamia ihmisiä mukaan, ja he huomasivat, että elvytetyistä puista sai polttokelpoisia oksia, marjoja ja rehua. Sen jälkeen puiden kasvatus levisi kuin itsestään.”

Onko järkevää taistella ilmastonmuutosta vastaan istuttamalla puupuistoja Afrikkaan?

”Epäilen puupuistojen järkevyyttä esimerkiksi Saharassa, jossa ei ole juurikaan kasteluvettä. Perinteiset istutushankkeet ovat kalliita, eikä ole taattua, että puut menestyvät. Eräässä hankkeessa puiden istuttaminen maksoi 8 000 Yhdysvaltain dollaria hehtaarilta.

Yhteisöjen puunelvytyshankkeet sen sijaan ovat hyvin edullisia. Niissä ei tarvita kastelujärjestelmää eikä vartiointia.

Jos ilmastonmuutosta halutaan torjua mahdollisimman kustannustehokkaasti, suosisin helposti yhteisöstä toiseen leviäviä

hankkeita. Niissä puut auttavat ihmisiä myös sopeutumaan ilmastonmuutokseen, sillä ne tukevat ekosysteemin säilymistä.”

Miltä tuntuu nähdä uutiskuvia palavasta Amazonin sademetsästä?

”Surulliselta. Amazonian polttaminen on jatkunut pitkään, ja nyt se näyttäisi kiihtyneen poliittisten muutosten vuoksi.

Meidän olisi kuluttajina mietittävä tarkkaan, mistä ostamme lihaa, sokeria, kahvia ja muita tuotteita. Ei kannata tukea yrityksiä, jotka ovat sekä ympäristöllisesti että yhteiskunnallisesti vastuuttomia.

Brasilian hallituksen pitäisi kouluttaa ihmisille toisenlaista viljelymallia, jossa puita ei polteta viljelmien tieltä vaan ne säästetään.

TONY RINAUDO

IKÄ: 62

TYÖ: Kehitysyhteistyöjärjestö World Vision Australian neuvonantaja

URA: Kehittänyt menetelmän, joka auttaa metsittämään kuivia alueita edullisesti ja nopeasti. Vastaanotti vaihtoehto-Nobeliksi kutsutun Right Livelihood -palkinnon vuoden 2019 alussa

KOULUTUS: Agronomi New Englandin yliopistosta vuonna 1980

Niistä voitaisiin karsia oksia maaperän lannoittamiseksi.”

Mitä ajattelit, kun sinut palkittiin vaihtoehto-Nobelilla?

”Ajattelin, etten sittenkään ole menettämässä järkeäni. Palkinto antoi itseluottamusta ja uskoa siihen, että muidenkin mielestä menetelmäni on hyvä. Se avasi myös ovia sekä vauraissa maissa että globaalissa etelässä.

Palkinto auttaa minua tavoitteessani saada menetelmä käyttöön vähintään sadassa maassa. Maailmassa on lähes miljardi hehtaaria heikentyntä maata, joka voitaisiin metsittää.”

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

KUUTTI KOSKI

VAIN NELJÄN SENTIN TÄHDEN

Chilen hallitus nosti lokakuussa metrolippujen hintoja 30 pesolla eli noin neljällä sentillä. Siitä alkoivat mielenosoitukset, jotka ovat jatkuneet tätä kirjoittaessani puolitoista kuukautta.

Mielenosoitusten ollessa suurimmillaan Santiago de Chilen kaduilla on marssinut yli miljoona ihmistä, ja protestit ovat levinneet ympäri maata. Protestien taustalla on todennäköisesti monenlaisia motiiveja – kuten tämän mittaluokan mielenilmauksissa tapaa olla – mutta ennen kaikkea mielenosoittajat ovat ilmoittaneet protestoivansa yhteiskunnallista eriarvoisuutta vastaan.

Eriarvoisuus on myös tämänkertaisen *Kehitys-Utveckling*-lehden juttuja yhteen nivova teema.

KEHITYSPOLITIIKASSA ON PERINTEISESTI totuttu puhumaan köyhyydestä ja sen vähentämisestä. Viime vuosina kansainvälisen yhteisön katse on kuitenkin kohdistunut yhä enemmän eriarvoisuuteen. Yksi YK:n kestäväen kehityksen tavoitteista on vähentää eriarvoisuutta maiden välillä ja sisällä. Myös kansainväliset järjestöt Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestöstä OECD:stä Kansainväliseen valuuttarahastoon IMF:ään ja Maailmanpankkiin ovat kiinnittäneet ainakin puheissaan yhä enemmän huomiota eriarvoisuuteen.

Eriarvoisuus-puhe keskittyy usein tuloeroihin, toisinaan myös varallisuuteen. Taloudellinen eriarvoisuus on kuitenkin vain yksi eriarvoisuuden ulottuvuus. Esimerkiksi erot terveydessä, sosiaalisissa suhteissa, turvallisuudessa tai mahdollisuuksissa vaikuttaa omaa elämää ja ympäröivää yhteiskuntaa koskeviin päätöksiin, voivat kertoa hyvinkin paljon yhteiskunnallisesta eriarvoisuudesta.

Eikä näkökulmaa pidä rajata yleiselle tasolle. Eriarvoisuutta voi tarkastella myös eri ihmisryhmien näkökulmasta. Tässä lehdessä käsittelemme esimerkiksi vammaisten asemaa Kirgisiassa sekä sitä, kuinka vähemmistöt nousevat valkokankaalle brasilialaisessa elokuvassa. **Alison Holder** ja **Sivananthi Thanenthiran**

puolestaan kirjoittavat puheenvuorossaan, kuinka ilmastonmuutos voimistaa sukupuolten välistä eriarvoisuutta.

Yksi eriarvoisuuden ulottuvuus on ylisukupolvisuus, eli yhteiskunnallisen aseman periytyvyys. **Mia Malama** sivuaa tätä teemaa kodin vaikutusta ja koulutuksen eriarvoisuutta käsittelevässä kolumnissaan.

ERIARVOISUUTTA VOI SIIS tarkastella monesta näkökulmasta. Taloudellisilla mittareillakin on paikkansa, eivätkä tulo- ja varallisuuserot itse asiassa kerro ainoastaan taloudesta.

Haastattelin globaalia eriarvoisuutta käsittelevää artikkeliani varten aiheeseen perehtynyttä antropologia, taloustieteilijää ja politiikan tutkijaa. He kaikki korostivat sitä, kuinka taloudellinen eriarvoisuus vaikuttaa politiikkaan.

Vauraus lisää tutkitusti poliittista vaikutusvaltaa. Hyvin eriarvoisessa yhteiskunnassa ilmiö voimistuu, kun ylimpien tulo- luokkien lobbausvoima kasvaa. Demokratia heikkenee, yleinen tyytymättömyys lisääntyy ja politiikka polarisoituu.

CHILE ON OLLUT malliesimerkki vakaasta ja vauraasta Latinalaisen Amerikan maasta, joka on onnistunut viime vuosikymmeninä vähentämään köyhyyttä. Se on noussut ylemmän keskitulotason maaksi ja ainoaksi eteläamerikkalaiseksi OECD:n jäseneksi.

Kaikesta tästä huolimatta neljän sentin korotus metrolipun hinnassa on saanut Chilen kadut täyttymään tyytymättömistä kansalaisista. Armeija on vastannut kovilla otteilla. Tätä kirjoittaessani yli kaksikymmentä ihmistä on kuollut, tuhansia loukkaantunut.

Hinnan korotus oli jäävuoren huippu. Chile on kaikkein eriarvoisin OECD:n jäsen ja yksi Latinalaisen Amerikan eriarvoisimmista maista. Chile opettaa, että köyhyyden vähentäminen ei riitä. On puututtava eriarvoisuuteen.

Tämän numeron juttuja myös ruotsin kielellä Kehitys-Utveckling-lehden verkkosivuilla osoitteessa kehityslehti.fi.

LIISA TAKALA

IHMISTEN ILMOILLE

Neuvostoliiton aikana Kirgisian vammaisia pilkattiin ja suljettiin laitoksiin. Nyt heistä on kasvanut kansalaisaktivisteja, joiden mielipidettä valtiovaltakin kuuntelee.

TEKSTI TEIJA LAAKSO KUVAT OLLI KOIKKALAINEN

Lauantaiaamu on yllättävän hiljainen Kirgisian pääkaupungin Biškekin keskustan liepeillä. Kuoppaiset kadut ovat autiot, ja vain muutama auto huraahtee ohi päästäen kitkerää pakokaasua. Kaupungin keskustassa hotelli Bridgesissä tunnelma on kuitenkin korkealla. Siellä juhlietaan vammaisten naisten ammattikurssien valmistujaisia. Lauluesitysten lisäksi ohjelmassa on puheita, selfieitä ja tärkeimpänä todistusten jako naisille, jotka ovat suorittaneet muiden muassa meikkaus- ja ruoanlaittokursseja.

Päivä on monelle tärkeä, sillä vammaisten ei ole Kirgisiassa helppo hankkia perusastetta korkeampaa koulutusta. Tavallisempaa on piiloutua neljän seinän sisälle.

”Kun olin käynyt koulun loppuun, istuin seitsemän vuotta kotona. Nyt minulla on uusia taitoja. Aiemmin myös luulin olevani ainoa, jolla on tällainen vamma. Tavattuani muita vammaisia asenteeni on muuttunut”, kertoo liikuntavammainen **Razalim Kadyrulova, 27.**

Hän on yksi kuukauden mittaiselta meikkauskurssilta valmistuneista naisista.

Kadyrulovan kommenttiin tiivistyy Kirgisian viime vuosien kehitys. Maassa on perustettu useita vireitä ruohonjuuritason vammaisjärjestöjä, jotka vahvistavat vammaisten itsetuntoa, keksivät heille tapoja hankkia toimeentulo ja lobbaavat valtiokoneistoa.

Kansalaisyhteiskunnan kampanjointi vaikutti siihen, että Kirgisia ratifioi maaliskuussa YK:n vammaisten oikeuksien sopimuksen, joka velvoittaa ehkäisemään syrjintää ja edistämään esteettömyyttä.

Se on suuri muutos maassa, jossa vammaisuutta on perinteisesti pidetty häpeänä.

Razalim Kadyrulova, 27, haluaisi perustaa kauneushoitolan, joka työllistäisi vammaisia naisia.

VAMMAISET PIILON

Kirgisia oli vuoteen 1991 asti osa Neuvostoliittoa, jossa vallinneen ideologian mukaan ihminen palveli parhaiten yhteiskuntaa tekemällä työtä. Vammaiset määriteltiin työkyvyttömiksi ja eristettiin laitoksiin ja koteihin. Heitä ei haluttu lainkaan näkyviin.

Nyt Kirgisiassa on kuutisen miljoonaa asukasta, joista arviolta 180 000 on vammaisia. Suhtautuminen heihin on muuttunut, vaikkakin hitaasti.

”Lapset osoittelevat meitä sormella ja naureskelevat. Sen takia minua hävetti ennen. Nyt tiedän, että minut luotiin tällaiseksi”, Razalim Kadyrulova sanoo.

Vammaisuutta tarkastellaan yhä joko lääketieteen tai hyväntekeväisyyden näkökulmasta, sanoo yksi Kirgisian tunnetuimmista vammaisaktivisteista **Gulmira Kazakunova, 60.**

Hän painottaa myönteistä kehitystä.

”Kun 15 vuotta sitten yritin päästä tapaamaan paikallishallinnon johtajaa, minua kehoitettiin poistumaan. Nykyään paikallishallinto on valmis tukemaan meitä.”

Hänen mielestään suurin voitto on vammaisten oikeuksien sopimuksen ratifiointi.

Maassa myös suunnitellaan laitosasumisesta lupumista. Lisäksi on säädetty laki henkilökohtaisista avustajista. Aina kuitenkin hallinnolliset päätökset eivät muutu käytännöksi virkamiesten ennakkuulojen ja tietämättömyyden takia.

Kazakunovan mukaan vammaisten asemaa on eniten parantanut se, että he itse ovat muuttuneet ja alkaneet vaatia oikeuksiaan.

”Järjestöt julkaisevat tiedotusmateriaalia, lehdet kirjoittavat meistä ja vammaiset osallistuvat televisio-keskusteluihin. Muutkin ihmiset ovat ymmärtäneet, että voimme elää toisella tavalla.”

TUKEA SUOMESTA

Gulmira Kazakunova sai selkäydinvamman, kun hän putosi 12-vuotiaana pihaleikissä. Vammaa ei hoidettu kunnolla, ja 19-vuotiaana hän menetti kävelykykynsä.

Kuusi vuotta hän istui kotona masentuneena, mutta opiskeli lopulta lääkäriksi, teki töitä ja perusti oman järjestön.

Nykyään Ravenstvo eli Tasa-arvo on yksi tärkeimmistä Kirgisian vammaisjärjestöistä. Kazakunova istuu myös vammaisten oikeuksien sopimusta toteuttavassa työryhmässä.

Hän on monen kirgisialaisen vammaisen esikuva. Yksi hänen omista roolimalleistaan on **Kalle Könkkölä**, viime vuonna menehtynyt suomalainen vammaisaktivisti ja vammaisjärjestö Abilis-säätiön perustaja.

Kazakunova kuvaa Könkkölää legendaksi.

Vammaisten oikeuksien sopimuksen ratifiointi on ollut yksi suurimmista viime vuosien edistysaskelista Kirgisiassa, sanoo Ravenstvo-järjestön johtaja Gulmira Kazakunova.

”Kun vammaiset näkivät, että Kalle pystyy matkustamaan ja tekemään asioita, se muutti heidän elämänsä. Muutama perusti oman järjestön.”

Abilis on viime vuosina ollut Ravenstvon tärkein rahoittaja. Se rahoittaa myös muita Kirgisian vammaisjärjestöjä. Periaate on, että järjestöjen johdosta vähintään puolet on vammaisia.

Yksi uusista järjestöistä on Love life eli Rakasta elämää. Sen johtaja **Ainura Teleusheva**, 38, toteutti lapsuudenaikaisen haaveensa, kun järjestö osti Abiloksen tuella tanssipyörätuoleja.

Teleushevan tanssistudio sijaitsee Biškekissä hankalakulkuisen soratien varrella. Esteettömyys on Kirgisiassa surkealla tolalla, mutta se ei ole lannistanut harrastajia.

”Olen aina halunnut olla balettitanssija. Pyörätuolitanssi on saanut minut unohtamaan, että olen vammainen. Ja kun muut ihmiset näkevät, että osaamme tanssia, hekin muuttavat asennettaan”, uskoo lapsena autokolarissa vammautunut Teleusheva.

LUOVIA KEINOJA TYÖLLISTYÄ

Vuonna 2015 tehdyn kotitalouskyselyn mukaan vain 2,3 prosenttia Kirgisian vammaisista käy töissä. Syitä ovat työpaikkojen vähyys, fyysiset esteet, ennakkoluulot ja vammaisten kouluttamattomuus. Moni ei ole pystynyt opiskelemaan, koska harvat oppilaitokset ovat esteettömiä.

Vamman asteesta riippuen valtio maksaa vammaistukea korkeintaan 40 euroa kuukaudessa. Summalla

Pyörätuolitanssija **Ainura Teleusheva** (oik.) haaveili tanssimisesta jo pikkutyttönä. Tanssistudiolla viihtyy myös **Ukey Muratalieva**.

Gulmairam Alimbay (vas.) ja hänen miehensä **Maksat Ishokov** haaveilevat uudesta talosta. Siellä mahtuisi paremmin kasvattamaan myös **Aisha**-tytärtä.

”KUN ALKAA ELÄÄ MUISTA RIIPPUMATONTA ELÄMÄÄ, ALKAA MYÖS USKOA ITSEENSÄ.”

ei tule toimeen, ja vammaiset ovat riippuvaisia perheestään tai sosiaalityöntekijästä.

Siksi monet vammaisjärjestöt toimivat eräänlaisina pienyrityksinä. Ne saattavat saada ulkomailta kehitysyhteistyörahoitusta, mutta samalla ne harjoittavat pientä liiketoimintaa, joka tarjoaa työtä vammaisille ja tuottaa varoja järjestölle.

Osa järjestöistä työllistää vammaisten lasten vanhempia, joille lapsen vammaisuus voi olla taloudellinen taakka.

”Työpaikka on tärkein tuki, jota tarvitsemme”, sanoo vammaisen lapsen isä **Saldatbev Kydyrmyshov**, 53.

Hän on maanviljelijä ja tienaa osan elannostaan mehiläistilalla pienessä Mihailovkan kylässä. Se sijaitsee 300 kilometriä Biškekistä itään, jylhien Ala too -vuorten ympäröimänä.

Keskellä kukkivaa peltoa on lava, jonka pesistä kuuluu tasainen surina. Kun kukinta loppuu, lava ajetaan kuorma-autolla seuraavalle pellolle.

Paikallinen vammaisjärjestö perusti mehiläistilan Abiloksen tarjoamalla alkupääomalla. Järjestö järjestää vammaisille lapsille kesäleirejä ja päivätoimintaa. Se rahoittaa toimintaansa myymällä käsitöitä ja hunajaa, kertoo järjestön johtaja **Sonun Borontshieva**.

Bokonbajevossa Issyk-Kul-järven rannalla paikallinen vammaisjärjestö saa sen sijaan tuloja leipomo- ja ompelimoitinnastaan. Viisi vammaisten lasten äitiä ompelee parhaillaan materiaaleja 70 äitiyspakkaukseen, joiden vaatteet ovat vammaisen naisen suunnittelema.

Pakkaukset jaetaan äideille, jotka ovat vammaisia tai joiden lapsi on vammainen. Hanke on jatkoa Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n hankkeelle, joka oli muutama vuosi sitten osa isompaa kansainvälistä kokonaisuutta. Nyt sitä tukee Abilis.

PAREMPI TULEVAISUUS

Yksi äitiyspakkauksista päättyy biškekiläiseen lähioön 27-vuotiaalle **Gulmairam Alimbaylle**.

Hän ihastelee vaatteita, vaippoja, pesuainetta, tutipulloja ja terveysiteitä. Värimaailma on pinkki – sukupuolineutraalius ei ole saavuttanut Kirgisiaa.

Kolmihenkinen perhe asuu vuokra-asunnossa kapeiden sokkelokujien muodostamalla alueella, jossa esteettömyydestä voi vain haaveilla. Pienituloiselle perheelle pakkaus on tärkeä.

Alimbay sairastaa vaikeaa synnynnäistä sidekudossairautta, joka haurastuttaa luita. Lääkärit eivät usko-neet, että hän voisi tulla raskaaksi tai ainakaan selvitä raskaudesta.

”Ryhmä kokeneita lääkäreitä tutki minut ja ehdotti aborttia. He yrittivät saada minut muuttamaan mieleni, mutta päätin kieltäytyä.”

Nyt terveenä syntynyt ja juuri istumaan oppinut **Aisha**-tytär jokeltaa tyytyväisenä sängyllä. Hän saattaa jo kasvaa Kirgisiassa, jossa vammaiset ovat aidosti yhdenvertaisia muun väestön kanssa.

Alimbay antaa vammaisille naisille vertaistukea verkossa. Tulevaisuudessa hän toivoo työskentelevänsä ompelijana.

”On tehtävä jotain, toimittava. Kun alkaa elää muista riippumatonta elämää, alkaa myös uskoa itseensä”, hän sanoo. •

Juttua varten on haastateltu Helsingin yliopiston vammaistutkimuksen professoria Hisayo Katsuita.

Kirjoittaja on maailma.net-verkkoutuispalvelun päätoimittaja.

KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

ERIARVOISUUS KASVAA JA VÄHENEE – MISTÄ ON KYSE?

Osa tutkijoista varoittaa taloudellisen eriarvoisuuden räjähdysmäisestä kasvusta. Toiset taas väittävät globaalien tuloerojen kaventuvan.

TEKSTI KUUTTI KOSKI GRAFIIKKA JUHO HIILIVIRTA

Maailman 26 rikkainta ihmistä omistaa yhtä paljon kuin puolet ihmiskunnasta, brittiläinen avustusjärjestö Oxfam kertoo. Pariisin yliopiston taloustieteen professori ja *Pääoma 2000-luvulla* kirjan kirjoittaja **Thomas Piketty** varoittaa, että tuloerojen räjähdysmäinen kasvu uhkaa koko länsimaisen demokratian olemassaoloa. Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n mukaan paheneva eriarvoistuminen haittaa jo talouskasvua.

Samaan aikaan **Branko Milanovićin** ja **François Bourguignonin** kaltaiset ekonomistit kertovat, että globaalit tuloerot ovat kaventu-neet 1980-luvun lopulta saakka, kasvetuaan ensin parisataa vuotta. Tämä on saanut esimerkiksi miljardööri **Bill Gatesin** iloitsemaan eriarvoisuuden historiallisesta vähenemisestä.

Kuinka eriarvoisuudesta voidaan kertoa kahta näin räikeästi toisistaan poikkeavaa tarinaa?

KAKSI TAPAA YMMÄRTÄÄ TULOEROT

Entinen Maailmanpankin tutkimusosaston johtaja ja Washingtonissa sijaitsevan Georgetownin yliopiston kehitystalous-tieteen professori **Martin Ravallion** on miettinyt kysymystä työpaperis-saan *What might explain today's conflicting narratives on global inequality?*, jonka hän on laatinut YK-yliopiston kehitystalous-tieteen tutkimuslaitokselle UNU-WIDERille. Ravallionin johto-

päätös on, että eri kantoja esittävät tutkijat ja kommentaattorit ymmärtävät tuloerot eri tavoin.

Ensinnäkin, toiset tarkastelevat tuloerojen suhteellisia ja toiset taas absoluuttisia muutoksia. Kuten oheisesta kuviosta käy ilmi, suhteellisessa tarkastelussa globaalit tuloerot ovat selvästi laske-neet viime vuosikymmeninä, kun taas absoluuttiset tuloerot ovat vastaavasti kasvaneet.

Miten nämä mittaustavat sitten eroavat toisistaan?

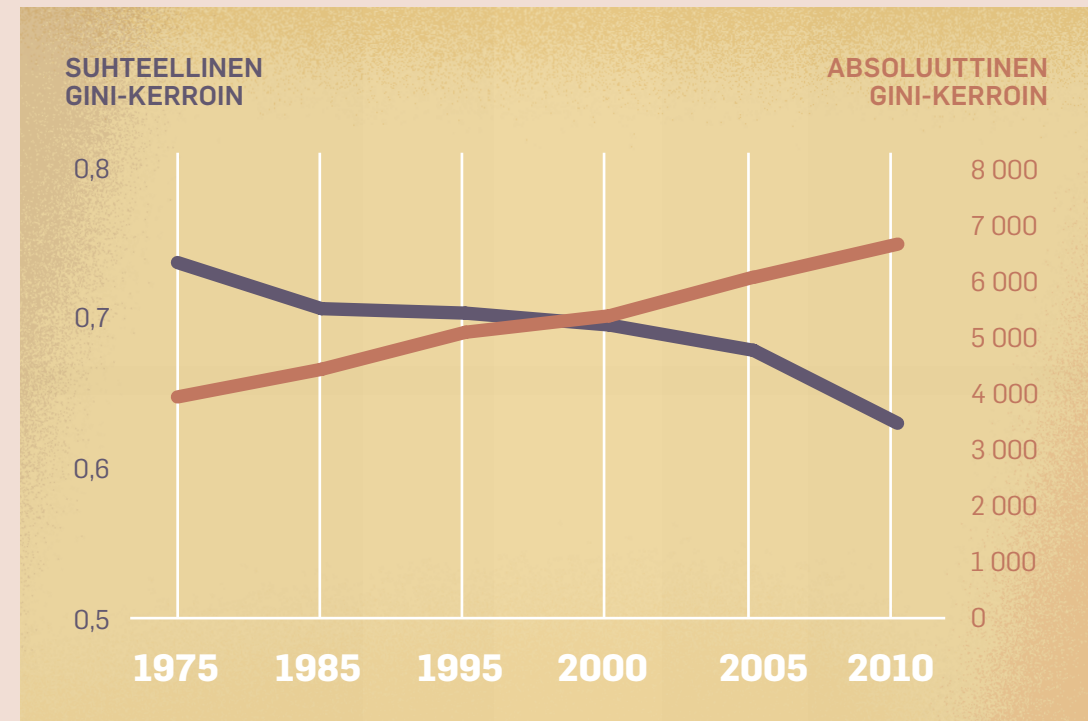
Otetaan esimerkki. Köyhyysrajan alapuolella oleva henkilö tie-naa 500 euroa vuodessa ja hänen tulonsa nousevat 1 000 euroon. Toinen henkilö taas tienaa puoli miljoonaa euroa vuodessa, ja hänen tulonsa nousevat miljoonaan euroon. Ovatko tuloerot kasvaneet?

Suhteellisilla mittareilla eivät, sillä molempien tulot nousevat tasan 100 prosenttia. Mikäli tuloerokehitystä tarkastellaan abso-luuttisesti, nousevat isotuloisen henkilön tulot kuitenkin lähes puoli miljoonaa euroa enemmän kuin köyhyysrajan alapuolella elävän henkilön. Absoluuttiset tuloerot siis kasvavat.

KAIKKI EI OLE SUHTEELLISTA

Martin Ravallion on tehnyt luennoillaan testejä, joissa hän on esittänyt esimerkkejä tulojen jakautumisesta ja kysynyt, missä tuloerot ovat isommat. Selvästi yli puolet opiskelijoista käsitti tu-loerojen olevan suuremmat esimerkeissä, joissa absoluuttiset tu-loerot olivat isommat ja suhteelliset tuloerot täsmälleen samat.

GLOBALIEN TULOEROJEN SUHTEELLINEN JA ABSOLUUTTINEN KEHITYS

Lähde:
Miguel Niño-Zarazúa,
Laurence Roope ja Finn
Tarp. *Global Inequality:
Relatively Lower,
Absolutely Higher.*
*The Review of Income
and Wealth* 4/2017.

”JOS PUHUMME AINOASTAAN SUHTEELLISESTA MUUTOKSESTA, JOHDAMME IHMISIÄ HARHAAN.”

Ravallionin tulkinnan mukaan he siis käsittivät tuloerot abso-luuttisina.

Suomalaisten kehitysjärjestöjen kattojärjestön Fingon ja Valtioneuvoston kanslian järjestämässä Beyond Growth -konferens-sissa vieraillut antropologi, *The Divide* -teoksen kirjoittaja **Jason Hickel** on myös tarkastellut sitä, miten ihmiset ymmärtävät tulo-erot. Hickel kysyi vajaalta 200 ihmiseltä, mitä he ajattelivat ekono-mistien tarkoittavan, kun nämä sanovat tuloerojen vähenevän tai kasvavan. 95 prosenttia vastaajista ajatteli ekonomistien puhuvan absoluuttisista eroista.

Useimmiten taloustieteilijät tarkastelevat kuitenkin nimen-omaan suhteellista tuloerokehitystä, esimerkiksi niin kutsuttua Gini-kerrointa.

”Suhteellisten tuloerojen mittaamisessa ei tietenkään ole mitään väärää”, Hickel sanoo.

”Mutta jos puhumme ainoastaan suhteellisesta muutoksesta, johdamme ihmisiä harhaan. He olettavat meidän puhuvan abso-luuttisista tuloeroista.”

Hickelin mielestä on ”intellektuaalisesti vastuutonta” käyttää

vain yhtä tuloeromittaria, mutta jos niin on jostain syystä tehtävä, tulisi puhua absoluuttisista tuloeroista.

WIDERissa vierailevana tutkijana toimiva Helsingin yliopiston ja Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen VATTin julkistalouden professori **Jukka Pirttilä** huomauttaa, että absoluuttisessakin mit-taustavassa on ongelmansa. Ekonomistit suosivat suhteellisia mit-tareita esimerkiksi siksi, että absoluuttiset tuloerot kasvavat käy-tännössä lähes aina, kun talous kasvaa. Suhteellisten tuloerojen trendeissä on siis enemmän vaihtelua.

Pirttilä esittää lisäksi seuraavan esimerkin. Kuvitellaan tilan-ne, jossa köyhässä maassa on suuret ja rikkaassa maassa pienet suh-teelliset tuloerot. Rikas maa voisi olla absoluuttisilla mittareilla eriarvoisempi, koska tulotkin ovat absoluuttisesti paljon isommat.

”Emme kuitenkaan halua sanoa, että köyhä maa, jossa on muutama rikas heppu ja hirveästi köyhiä, on jotenkin tasa-arvoi-nen”, Pirttilä toteaa.

Pirttilä myöntää tämän ajattelutavan ylikorostuneen tuloero-tutkimuksessa. Maailma ei jakaudu vain maihin, joissa suhteelliset tuloerot olisivat pienet ja absoluuttiset isot tai päinvastoin.

KAIKKEIN RIKKAIMPIEN
VARALLISUUS ON KOHONNUT TASOLLE,
JOHON KESKILUOKALLA EI OLE
MITÄÄN MAHDOLLISUUKSIA.

Ravallionin mukaan emme oikeastaan voi sanoa, kumpi olisi oikea tapa ymmärtää ja mitata tuloeroja. Suhteellisen tarkastelun dominoiva asema ei kuitenkaan ole tieteellisesti perusteltu, Ravallion linjaa. Oleellista olisikin tehdä aina selväksi, kumpaan tarkastelutapaan viittaamme, kun puhumme tuloeroista.

KÖYHIMMÄT PUTOAVAT KELKASTA

Toinen Martin Ravallionin mainitsema tuloerotarinoita jakava seikka on se, kuinka suuren painoarvon annamme kaikkein köyhimpien ja rikkaimpien tulokehitykselle. Gini-kerroin ei kerro mitään siitä, missä kohdassa tulojakaumaa muutokset ovat tapahtuneet. Tuloerot voivat esimerkiksi tasaantua keskiluokassa, samaan aikaan kun köyhimpien suhteellinen asema huononee ja rikkaimpien paranee.

Juuri tämän suuntaisesti globaalit tuloerot ovat Ravallionin mukaan viime vuosikymmeninä kehittyneet. Suhteellisen eriarvoisuuden globaali väheneminen on johtunut pääasiassa Kiinan ja Intian keskiluokan kasvusta. Tämäkin kuva tosin muuttuu merkittävästi sen mukaan, tarkastelemmeko suhteellisia vai absoluuttisia muutoksia – jälkimmäisessä mittaustavassa viime vuosikymmenten kasvu on hyödyttänyt lähinnä kaikkein hyvätuloisimpia.

Kaikkein köyhimmät ovat hyötäneet kasvusta hyvin vähän, ja Ravallion kirjoittaa, kuinka heidän voi perustellusti sanoa pudonneen kelkasta. Jos siis painotamme kehitystä tulojakauman ala- tai yläpäässä, globaali eriarvoisuus on lisääntynyt, Ravallion toteaa.

EROT KASVAVAT MAIDEN SISÄLLÄ

Voimme tutkia tuloeroja tarkastelemalla jokaista ihmistä yksitellen tai tarkastelemalla maiden sisäisiä tai välisiä tuloeroja. Nämä tarkastelutapojen erot selittävät osaltaan sitä, miksi meille kerrotaan niin erilaisia versioita tuloerojen kehityksestä.

Yksittäisiä ihmisiä tarkasteltaessa globaalit tuloerot ovat suhteellisesti pienentyneet ja absoluuttisesti kasvaneet. Tulokeskiarvot maiden välillä ovat kokonaisuutena tarkastellen pienentyneet.

Kuva maiden välisistä eroista tosin muuttuu, mikäli ryhmittelemme niitä alueellisesti. Maiden välisten erojen kaventuminen selittyy nimittäin pääasiallisesti keskitulotason maiden talouskasvulla, ei niinkään sillä, että esimerkiksi Saharan eteläpuoleisen Afrikan maat olisivat ottaneet kehittyneitä maita kiinni.

Lisäksi useimpien maiden sisällä tuloerot ovat kasvaneet sekä suhteellisilla että absoluuttisilla mittareilla. Ravallion huomauttaa, että tässä on eroja ja politiikalla on väliä: joissain maissa tuloerot kasvavat, joissain eivät. Joka tapauksessa, jos tarkastelemme tuloerokehitystä kussakin maassa ja teemme tästä globaalien tason johtopäätöksiä, päädyimme siihen, että tuloerot ovat kasvaneet.

Ravallion tosin ottaa paperissaan kosmopoliittisen kannan, jonka mukaan eriarvoisuutta tulisi tarkastella ennen kaikkea yksilöiden välillä, kansallisuudesta ja maantieteellisestä sijainnista riippumatta. Maiden sisäiset tuloerot ovat siis vähemmän merkityksellisiä.

”Totta kai silläkin on merkitystä, mitä tapahtuu maan sisällä”, Jukka Pirttilä kommentoi Ravallionin näkemystä.

Paikallisten erojen kasvaminen vaikuttaa esimerkiksi siihen, missä ihmisten on varaa asua, millaiseen kouluun lapset pääsevät, miltä meistä tuntuu kulkea kadulla – kokevatko ihmiset ylipäänsä olevansa osa yhteiskuntaa.

”Se miten yhteiskunta meidän ympärillämme toimii, vaikuttaa aidosti meidän hyvinvointiimme”, Pirttilä summaa.

Hän puolustaa kansallisen tarkastelun mielekkyyttä myös sillä, että taloudellinen eriarvoisuus vaikuttaa demokratiaan ja poliittisiin prosesseihin. Pirttilä kuvaa kuinka esimerkiksi Yhdysvalloissa kasvava eriarvoisuus on johtanut siihen, että ylimmällä tulopromillella on suhteettoman suuri lobbaisvoima ja vaikutus poliittisiin päätöksiin.

”Sillä on tietysti merkitystä Yhdysvaltojen sisällä, riippumatta siitä mitä tapahtuu maapallon tuloeroille.”

POLITIIKAN ELIITTIKEHÄ

Helsingin yliopiston yleisen valtio-opin professori **Hanna Wass** on perehtynyt eriarvoisuuteen nimenomaan poliittisen järjestelmän toiminnan näkökulmasta. Jukka Pirttilän mainitsema vaurauden ja poliittisen vaikutusvallan yhteys on Wassin mukaan tutkitusti tosi ilmiö. Siitä käytetään termiä politiikan eliittikehä.

Wass kertoo Yhdysvalloissa ja Ruotsissa toteutetuista tutkimusprojekteista, joissa tarkasteltiin, kuinka eri tuloluokkien näkemykset menivät läpi poliittisessa päätöksenteossa. Kummassakin tutkimuksessa tulos oli, että tuloluokkien kannat eivät eronneet kovin paljon, mutta silloin kun ne erosivat, ylempien tuloluokkien kannat voittivat lähes poikkeuksetta.

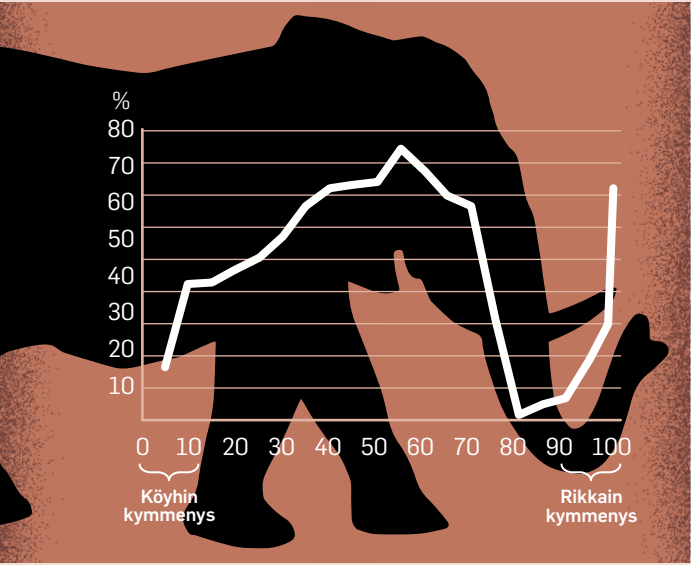
Politiikan eliittikehässä ei kuitenkaan ole kyse ainoastaan siitä, mitkä päätökset menevät parlamenteissa läpi. Tuloerot vaikuttavat myös siihen, kuka pääsee ylipäänsä määrittelemään agendan, eli sen, mistä politiikassa puhutaan. Ylemmät tuloluokat osallistuvat muita aktiivisemmin politiikkaan ja ovat yliedustettuina erilaisissa etujärjestöissä, jotka vaikuttavat voimakkaasti politiikan sisältöihin.

”Taloudellisesti ja sosiaalisesti marginalisoituneet ryhmät marginalisoituvat myös poliittisesti”, Wass toteaa.

Tämä voi ruokkia poliittista passivoitumista, mutta toisaalta myös politiikan polarisoitumista ja populistisia liikkeitä.

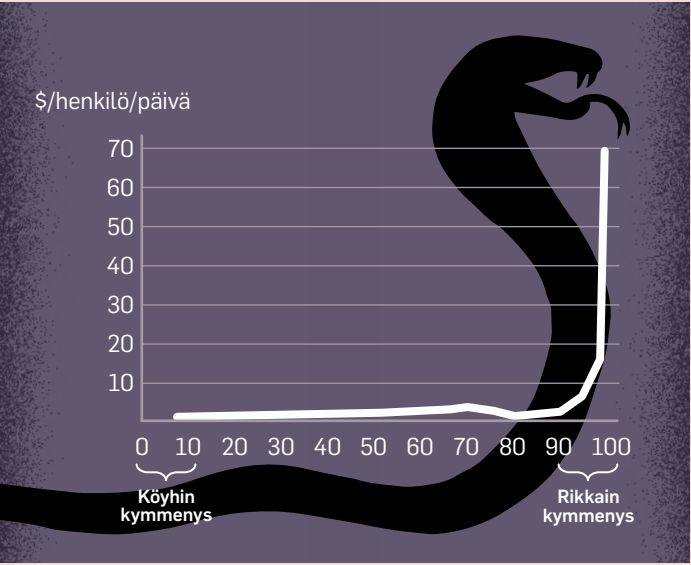
Wass huomauttaa, ettei politiikan polarisoitumisessa ja populistisissa liikkeissä kuitenkaan ole useimmiten kyse siitä, että kaikkien huonotuloisimmat ryhtyisivät protestoimaan. Protestin ytimessä ovat pikemminkin ihmiset, joiden suhteellinen asema on heikentynyt, esimerkiksi vauraissa maissa alempi keskiluokka. Kehittyvien maiden keskiluokka on ottanut heidän tulotasoaan kiinni, samaan aikaan kun kaikkein rikkaimpien varallisuus on kohonnut tasolle, johon keskiluokalla ei ole mitään mahdollisuuksia.

REAALITULOJEN SUHTEELLINEN
MUUTOS GLOBAALISTI TULOJAKAUMAN
ERI KOHDISSA VUOSINA 1988-2008

Lähde: Martin Ravallion.
*What might explain today's
conflicting narratives on
global inequality?* WIDER
Working Paper 2018/141.

REAALITULOJEN ABSOLUUTTINEN
MUUTOS GLOBAALISTI TULOJAKAUMAN
ERI KOHDISSA VUOSINA 1988-2008

NORSU JA KÄÄRME

BRANKO MILANOVIĆIN lanseeraama norsu-käyrä on kenties tunnetuin globaalia tulonjakoa tarkasteleva kuvio. Milanović on itse tulkinnut norsukäyrän kuvaavan ”suurinta globaalia tulonjakoa sitten teollisen vallankumouksen”. Tutkijat ja politiikan kommentaattorit ovat selittäneet norsukäyrällä työväenluokan tyytymättömyyttä, **Donald Trumpin** valtaannousua Yhdysvalloissa, Britannian euroeroa brexitiä sekä ylipäänsä politiikan polarisaatiota ja populismia.

Milanović on valinnut kuvion tarkasteluväliksi globalisaation huippukauden, eli ajanjakson kylmän sodan lopulta finanssikriisiin. Norsukäyrä kertoo, kuinka monta prosenttia kunkin tuloryhmän tulot kasvoivat tuona aikana.

Käyrän yksinkertaistettu tulkinta menee näin: globalisaatiosta ovat hyötäneet eniten köyhien maiden keskiluokka (norsun nouseva selkä/pää) sekä globaalisti kaikkein suurituloisimmat (kärsän jyrkästi nouseva kärki). Sen sijaan vauraiden maiden alempi keskiluokka ei ole juurikaan hyötynyt globalisaatiosta (norsun kärsän alimmat kohdat).

Martin Ravallion esittelee YK-yliopiston kehitystaloustieteen tutkimuslaitokselle UNU-WIDERille laatimassaan työpaperissa paitsi norsun, myös ”käärmekäyrän”, joka hyödyntää Milanovićin käyttämää dataa. Käärme-käyrä kuvaa prosentuaalisen muutoksen sijaan kunkin globaalien tulokymmenyksen tulojen absoluuttista muutosta samalla ajanjaksolla.

Se piirtää globalisaation huippukaudesta hyvin erilaisen kuvan: vauraiden maiden keskiluokka ei ole hyötynyt juurikaan globalisaatiosta, muttei myöskään köyhien maiden keskiluokka. Kaikkein rikkaimpien tulojen kasvu huitelee aivan omissa korkeuksissaan.

Norsukuviossa norsun pää on niin iso lähinnä siksi, että köyhissä maissa asuvat ihmiset ovat lähteneet liikkeelle niin alhaisesta tulotasosta, Ravallion kirjoittaa. Tällöin prosentuaaliset hyödyt ovat helposti isoja.

Katsomalla vain norsua emme siis pääse käsiksi siihen, miten globalisaation hyödyt ovat absoluuttisesti jakautuneet. Toisaalta katsomalla vain käärmettä emme kenties tavoita yhtä hyvin vauraiden maiden alemman keskiluokan tyytymättömyyden syitä.

”ILMAN MITÄÄN TULOJA KUOLISI POIS, MUTTA ILMAN VARALLISUUTTA VOI KYLLÄ PYSYÄ HENGISSÄ.”

Myös Jason Hickel pitää taloudellista eriarvoisuutta yhtenä politiikan polarisoitumisen taustatekijänä. Tämä on myös yksi syy siihen, miksi meidän tulisi Hickelin mielestä puhua nimenomaan absoluuttisista tuloeroista: poliittisen vaikutusvallan eriytyminen seuraa pikemminkin absoluuttisia tuloeroja kuin sitä, miten monta prosenttia tulomme ovat edellisvuodesta kasvaneet.

KUKA OMISTAA ROBOTIT?

Iso osa taloustieteellisestä eriarvoisuustutkimuksesta keskittyy nimenomaan tuloeroihin. Myös Martin Ravallion puhuu paperissaan pelkistä tuloeroista.

Toinen keskeinen taloudellisen eriarvoisuuden mittari on kuitenkin varallisuus. Varallisuus onkin jakautunut sekä globaalisti että useimmissa maissa huomattavasti eriarvoisemmin kuin tulot. Erot eriarvoisuudesta kerrottavissa tarinoissa perustuvat osittain myös tähän. Branko Milanović puhuu tuloista, Oxfam varallisuudesta.

Jukka Pirttilä sanoo varallisuuserojen olevan tyypillisesti tuloeroja isommat osittain siksi, että hyvin suurella osalla ihmisistä varallisuus on käytännössä nolla, eli kaikki tulot menevät elämiseen.

”Ilman mitään tuloja kuolisi pois, mutta ilman varallisuutta voi kyllä pysyä hengissä”, hän tiivistää.

Tästä syystä Oxfamin laskelmat ylikorostavat Pirttilän mielestä taloudellista eriarvoisuutta.

Varallisuus on kuitenkin Pirttilän mukaan hyvin oleellinen mittari poliittisten vaikutusmahdollisuuksien näkökulmasta. Varallisuus voi vaikuttaa poliittiseen vaikutusvaltaan jopa enemmän kuin tulot.

Lisäksi varallisuuserojen merkitys saattaa korostua entisestään teknologian kehittyessä.

”Kuka omistaa robotit, sillä on merkitystä”, Pirttilä toteaa.

Automatisaation edetessä tulevaisuuden trendi voi olla se, että tuotantovälineiden omistus keskittyy entisestään.

ERIARVOISUUDEN KOJELAUTA

Eriarvoisuus ei tyhjene pelkkiin tuloihin ja varallisuuteen, tai ylipäänsä taloudellisiin mittareihin. Esimerkiksi erot koulutuksessa, turvallisuudessa, työurissa, asumisessa, koulutusmahdollisuuksissa, sosiaalisissa suhteissa tai terveydessä saattavat kertoa hyvinkin paljon siitä, kuinka jakautuneessa yhteiskunnassa elämme.

”Esimerkiksi Suomi on maa, jossa on edelleen yhdet maailman tasaisimmin jakautuneista tuloista, mutta terveyserot eivät enää ole niin tasaisesti jakautuneet”, Jukka Pirttilä sanoo.

Puhummeko sitten liikaa taloudellisista mittareista?

”Eivät taloudelliset mittarit nyt niin huonoja ole”, Pirttilä arvioi.

Tuloista, kulutuksesta ja varallisuudesta saadaan esimerkiksi kohtalaisen hyvin vertailukelpoista dataa kerättyä.

”Mutta kyllä meidän varmaan pitäisi puhua enemmän muista mittareista.”

Pirttilä painottaa mittareiden moninaisuutta. Tarvitsisimme kojelaudan, jossa olisi erilaisia mittareita, joista voisimme kussakin tilanteessa tulkita, mistä ne kertovat.

Hän varoittaa ylipäänsä tekemästä liian yksinkertaisia yleistyksiä eriarvoisuuskehityksestä.

”Ei siitä voi tehdä lyhyttä Twitter-heittoa.”

”TEEMME VIRHEEN, JOS PUHUMME VAIN VEROISTA”

Eri tutkijoiden versiot globaalin eriarvoisuuden kehityksestä poikkeavat siis toisistaan monessa suhteessa. Martin Ravallion toteaa, että voimme tuskin löytää koskaan edes sellaista tuloeromittaria, joka olisi kaikkien hyväksyttävissä.

Lähes kaikki eriarvoisuuteen perehtyneet tutkijat Thomas Pikettystä Branko Milanovićiin ja François Bourguignoniin ovat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että eriarvoisuutta tulisi vähentää nykytasosta. Kuinka tämä sitten tehdään?

Verotus on yksi keino, jonka monet tutkijat nostavat esiin. Esimerkiksi Piketty on ehdottanut voimakkaasti progressiivista varallisuuden verottamista keskeisimpänä keinona puuttua eriarvoisuuteen.

Jukka Pirttilällä ei sinänsä ole mitään Pikettyn ehdotusta vastaan. Esimerkiksi kaikkein köyhimmissä maissa rikkaimpien yksityishenkilöiden verottaminen ei kuitenkaan Pirttilän mukaan muodostaisi kovin suurta tulon lähdetä, vaikka rikkaita verottaisi kuinka paljon. Esimerkkinä tällaisesta maasta Pirttilä mainitsee Kongon demokraattisen tasavallan. Sen sijaan keskituloisissa, hyvin eriarvoisissa kehitysmaissa progressiivinen verotus voisi paitsi tasoittaa tuloeroja, myös tuottaa paljon verotuloja. Pirttilä mainitsee Intian esimerkkinä tällaisesta maasta.

Pirttilä painottaa, että verotulojen käyttö on kuitenkin kaiken ydin. Ihmisille tulisi olla tarjolla riittävän hyvät julkiset palvelut, jotka takaavat mahdollisuudet hankkia tuloja.

”Ihmisten on oltava riittävän terveitä ja heillä pitää olla riittävät koulutusmahdollisuudet, riippumatta siitä minkälaisesta asemasta he tulevat.”

Tämän vuoksi köyhien maiden sosiaaliturvan ja julkisten palveluiden tukeminen on Pirttilän mukaan tärkein yksittäinen keino globaalin eriarvoisuuden vähentämiseksi.

Jason Hickel suhtautuu koko verokeskusteluun kaksijakoisesti. Hän on sinänsä iloinen, että aihe on noussut Pikettyn ja muutaman muun ansiosta uudella tavalla esiin. Verokeskustelu ei kuitenkaan mene Hickelin mielestä asian ytimeen.

”Teemme virheen, jos puhumme vain veroista, emmekä lainkaan palkoista.”

Meidän on parannettava työntekijöiden oikeuksia ja korotettava minimipalkkoja, jos haluamme todella puuttua eriarvoisuuteen, Hickel sanoo. Hänen mielestään veroaloitteet pyrkivät vain jakamaan jo lähtökohtaisesti epätasa-arvoisesti jakautuneita tuloja hiukan uudelleen.

”Oikeasti meidän pitäisi puhua siitä, miten rakennamme talouden, jossa vauraus jakautuisi alun alkaenkin tasaisemmin.” •

KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

KOLUMNI _

MIA MALAMA

KODILLA ON VÄLIÄ

Lasten ja nuorten kotitausta vaikuttaa oppimistuloksiin niin Suomessa kuin maailmallakin. Se lisää koulutuksen eriarvoisuutta.

Suomessa vierailee opetusalan ammattilaisia eri puolilta maailmaa tutustumassa ”koulutusihmeeseemme”, ja esittelemme heille mielellämme erinomaista kouluamme.

Tärkeää olisi aina kertoa vieraille kattavasti myös arvoperustasta, jolle se on rakentunut: suomalainen ”koulutusihme” pohjaa yhdenvertaiseen, laadukkaaseen ja julkiseen peruskoulujärjestelmään. Kaikille lapsille ja nuorille on haluttu tarjota yhdenvertaiset eväät riippumatta heidän kotitaustastaan.

Siksi Suomessa ei juurikaan ole yksityiskouluja. Koulujen väliset erot ovat pieniä ja opetus hyvää. Vanhemmat ovat voineet laittaa huoletta lapsensa lähikouluun.

Suomessa lapset myös opiskelevat yhdeksän vuotta samassa koulujärjestelmässä. Vasta sen jälkeen koulutuspolut eriytyvät. Tämäkin on tasoittanut oppilaiden kotitaustasta aiheutuvia eroja.

VIIME AIKONA ASUINALUEET ja siten myös koulut ovat alkaneet kuitenkin eriytyä varsinkin suurissa kaupungeissa. Lisäksi lasten kotitaustan merkitys oppimistuloksille on tutkimusten mukaan lisääntynyt. Esimerkiksi vuoden 2015 PISA-tutkimuksen matematiikkaosiossa matalasti ja korkeasti koulutettujen vanhempien lasten välinen piste-ero oli vain Ruotsissa suurempi kuin Suomessa.

Vastaavia tuloksia saatiin viime vuonna YK:n lastenjärjestön UNICEFin Report Card -tutkimuksessa. Siinä selvitettiin alakoulun neljäsluokkalaisten ja yläkoulun 15-vuotiaiden lukutaitokuilua eli parhaiten ja heikoiten suoriutuvan kymmenyksen eroa 41 maassa. Tärkein mittari oli lukutaito, sillä se ennusti parhaiten aikuisena pärjäämistä.

Suomen yläkoululaiset selviytyivät tutkimuksessa sijalle 11, alakoululaiset sijalle 3. Tämä tarkoitti, että lukutaitokuilu oli kasvanut koulutien varrella.

KEHITYSMAISSA KOULUTUKSEN ERIARVOISUUS on tätäkin karumpaa. UNICEFin ohjelmamaissa kaksi kolmasosaa köyhimmistä lapsista ja nuorista ei ole joko koskaan päässyt kouluun, on keskeyttänyt peruskoulun tai on vieläkin alakoulussa, vaikka he eivät ikänsä puolesta sinne enää kuuluisi.

Monissa maissa enemmistönkin oppimistulokset jäävät laihoiksi. Puhutaan globaalista oppimisen kriisistä.

UNICEFin vuosien 2019–2030 koulutusstrategia painottaa opetuksen laadun parantamista ja haavoittuvimpien ryhmien tukea. On myös kehitettävä maiden koulutusjärjestelmiä ja turvattava lasten ja nuorten koulunkäynti konfliktialueilla.

SUOMESSA LUKUTAITOKUILU KASVAA KOULUTIEN VARRELLA.

SUOMELLA ON TÄSSÄ paljon annettavaa. Kehitysyhteistyössä olisi hyvä keskittyä julkisen koulutusjärjestelmän kehittämiseen siten, että ensisijainen tavoite on vähentää eriarvoisuutta.

Yhteinen arvopohja ja tavoite ovat tärkeitä myös yritysyhteistyössä ja koulutusviennissä, jossa kehitetään paljolti yksityistä palveluntarjontaa. Vaikka Suomessa ei ole maksullisia yksityisiä kouluja, maailmalla ne ovat yleisiä. Suomalaisen toimijoiden on pohdittava, ovatko he työllään lisäämässä vai vähentämässä eriarvoisuutta.

Ennen kaikkea meidän on estettävä oman ”koulutusihmeemme” rapautuminen, jotta voimme jatkossakin sitä esitellä ja uskottavasti auttaa köyhiä maita kehittämään omia koulutusjärjestelmiään.

Kirjoittaja on erityisasiantuntija Suomen UNICEFissa.

14-vuotias Razib on yksi Bangladeshin 380 000 katulapsesta, joista yli puolet elää pääkaupungissa Dhakassa. Hän tekee erilaisia hanttihommia selviytyäkseen päivästä toiseen. Maassa on 4,8 miljoonaa lapsityöläistä, mikä on lähes 13 prosenttia 5–14-vuotiaista lapsista. Lapset, jotka eivät käy koulua, uurastavat keskimäärin 64 tuntia viikossa. Heidän päiväpalkkansa jää alle kahden Yhdysvaltain dollarin.

KAKSILLA RAITEILLA

Bangladeshissa talous kasvaa ja väki vaurastuu. Dhakassa yhä useammalla onkin varaa nauttia keskiluokkaisesta elämäntavasta: asua nykyaikaisella asuinalueella, asioida ilmastoidussa ostoskeskuksessa ja kulkea omalla autolla pääkaupungin liikenteessä. Samaan aikaan enemmistö bangladeshilaisista elää köyhyydessä maaseudulla tai kaupunkien slummeissa ja taittaa matkansa ikiaikaisilla busseilla tai junilla. Viimeisimmän kotitalouskyselyn mukaan Bangladesh on eriarvoisempi kuin koskaan.

KUVAT JA TEKSTI FABEHA MONIR

Sharmean Jahan työskentelee pankissa ja harrastaa vapaa-aikanaan biljardia. Hän on varttunut ylemmän keskiluokan perheessä. Sveitsiläinen rahoitus-yhtiö Credit Suisse laskee, että 1,2 miljoonaa bangladeshilaista kuuluu keskiluokkaan. Kunkin heistä omaisuus on arvoltaan keskimäärin 18 000 Yhdysvaltain dollaria. Arviot keskiluokan koosta kuitenkin vaihtelevat. Esimerkiksi Aasian kehityspankin mukaan viidennes 163 miljoonasta bangladeshilaisesta lukeutuu keskiluokkaan.

15-vuotias Tania lopetti koulunkäyntinsä, koska hänen vanhemmillaan ei ollut siihen enää varaa. Nyt hän menee naimisiin. Bangladeshissa lapsiavioliitot ovat yleisiä osin siksi, että tytöt koetaan perheissä taloudellisenä taakkana. Yli puolet nykyisistä 25-vuotiaista naisista on avioitunut alle 18-vuotiaana.

Päästäkseen kouluun 11-vuotias Sohag on ensin pyöräillyt tunnin ja sitten ylittänyt bambulautalla tulvaveden valtaaman tien. Bangladeshissa alakoulut täyttyvät tyttöistä, mutta ylemmillä luokilla heidän osuutensa vähenee, kun taas pojat jatkavat opintojaan. Pitkät koulumatkat pelottavat vanhempia etenkin maaseudulla, ja tytöt päätyvätkin usein tekemään kotitaloustöitä tai naimisiin.

Gulshan on yksi Dhakan
äveriäimmistä alueista.
Sinne on keskittynyt
ylellisiä hotelleja, ravintoloita,
kauppoja, ostoskeskuksia ja myös
vehreitä puistoja. Asunnoissa
on nykyajan mukavuudet ja
upeat terassinäkymät.
Alueella sijaitsee myös
useita ulkomaiden lähetystöjä.
Ulkomaalaisille Dhaka on
maailman 47. kallein
kaupunki, eli hintataso
on sama kuin Pariisissa.

Yli kolmannes Bangladeshin kaupunkiväestöstä asuu slummeissa. Suur-Dhakan alueella se tarkoittaa jopa seitsemää miljoonaa ihmistä. Usein slummeista puuttuvat juokseva vesi, viemärinti, käymälät, jätehuolto ja sähkö. Asukkailla ei ole oikeutta koulutukseen eikä terveydenhoitoon. Lapsikuolleisuus on huomattavasti suurempaa kuin slummien ulkopuolella ja myös maaseudulla. Silti slummit kasvavat, koska ihmiset etsivät kaupungeista toimeentuloa tai pakenevat ilmastonmuutoksen seurauksia, kuten myrskyjä ja tulvia.

FABEHA MONIR
ON BANGLADESHILAINEN
KUVAJOURNALISTI.

ENGLANNIN KIELESTÄ
SUOMENTANUT TIINA KIRKAS.

BITIT VAUHDITTAVAT KEHITYSTÄ

Digitalisaatio ei ruoki nälkäisiä mutta tehostaa kehitysyhteistyötä monin tavoin. Se pakottaa järjestöt miettimään toimintatapansa uusiksi.

TEKSTI JUHO PAAVOLA KUVITUS ANNA-KAISA JORMANAINEN

Digitalisaatio tarkoittaa digitaalisen tietotekniikan yleistymistä arkielämässä. Myös kehitysjärjestöjen tulisi soveltaa sitä työssään nykyistä enemmän, sanoo kehityksen ja innovaatioiden asiantuntija **Mika Välitalo** suomalaisten kehitysjärjestöjen kattojärjestöstä Fingosta.

”Globaalissa pohjoisessa digitalisaatiota hyödynnetään erittäin paljon. Onko kehitysyhteistyöllä varaa olla käyttämättä sen tarjoamia mahdollisuuksia globaalissa etelässä?” hän kysyy.

Esimerkiksi YK:n kestävä kehitys tavoitteita on vaikea saavuttaa ilman uusia digitaalisia työtapoja. Helpointa niiden kehittäminen on suurille kansainvälisille järjestöille, kun taas pienillä toimijoilla siihen harvoin on resursseja.

Kirkon Ulkomaanapu (KUA) on kuitenkin jo hyödyntänyt digitalisaatiota hankkeissaan. Vuonna 2017 se järjesti syyrialaisille pakolaisille koodausopetusta Kreikassa. Koulu tarjosi nuorille miehille mielekästä tekemistä ja väylän ammattiin, jolle on nykyaikana kysyntää, kertoo KUAn innovaatiotoiminnan johtaja **Pasi Aaltonen**.

”Toimimme ikään kuin valmentajana, joka kouluttaa ja yhdistää pakolaiset maailmaan, jossa heitä tarvitaan.”

Aaltosen mielestä digitalisaatio pakottaa järjestöt arvioimaan toimintatapojaan uusin silmin.

”Tuummeko edelleen kanankasvatusta maaseudulla vai koulutamme kanankasvattajan ammattiin, jossa hän voi hyödyntää digitalisaatiota?”

Myös perinteiset käsityöläisammatit voidaan päivittää nykyaikaan. Perustamalla verkkokaupan käsityöläiset laajentavat asiakaskuntaansa, mikä nostaa heidän elintasoaan enemmän kuin pelkän ammatin harjoittamisen tukeminen.

BITIT HYÖTYKÄYTTÖÖN

Digitalisaation voima perustuu siihen, että sähköisen tiedon pienimpiä yksiköitä eli bittejä voi monistaa halvalla. On vain löydettävä oikeat toimintamallit ja ymmärrettävä jakaa niitä.

Bridge International Academies on koulutuspalvelu, jossa opettaja saa tablettiinsa erilaisia koulutussisältöjä yhteistyötaholtaan. Niitä hyödyntämällä hän voi monipuolistaa opetustaan.

Juuri yksinkertaisuus luo vaikuttavuutta, Mika Välitalo sanoo.

”Toisin kuin Kannettava tietokone jokaiselle lapselle -hankkeessa, jossa osaamisen ja tuen puuttuessa syntyi lähinnä kallista digiromua.”

YK:n lastenjärjestö UNICEF on kehittänyt U-Report-palvelun, joka kerää yksinkertaisilla mobiilikyselyillä tietoa luonnonkatastrofien vaikutuksista tai tautiepidemian etenemisestä. Sovellus auttaa viranomaisia ja avustustyöntekijöitä kohdentamaan apua tehokkaasti. Se on käytössä 61 maassa.

Australialainen ResApp Health on terveydenhuollon sovellus, jonka avulla hengitystiesairauksia voidaan diagnosoida mobiilisti. Tietokantaan tallennettujen tuhansien yskähdysten perusteella puhelimen mikrofoni ja pilvipalvelussa toimiva tekoäly arvioivat taudin laadun.

”Etädiagnostiikka auttaa kylissä, joissa ei ole lääkäreitä”, Välitalo sanoo.

Ruandassa yhdysvaltalainen Zipline-yritys vastaa maan veripalvelun logistiikasta. Veri on säilötty keskusvarastoon, josta lennokki automaattisesti toimittaa tarvittavan veren gps-koordinaattien perusteella. Ihmistä tarvitaan pakkaamaan lennokki ja noutamaan laskuvarjolla pudotettu pakkaus. Myös lääkkeitä voidaan kuljettaa lennokeilla.

LIIKETOIMINTA EDELLÄ

Digitaaliset sovellukset vaativat toimivia verkkoyhteyksiä, joista on puutetta ennen kaikkea Afrikan maaseudulla. Digitalisaatiota onkin vaikeinta toteuttaa siellä, missä siitä eniten olisi hyötyä.

Siksi kehitysyrityksissä paikallisten yrityskumppanuuksien rooli korostuu. Rahan jakamisen sijaan on luotava yhteistä liiketoimintaa, Mika Välitalo sanoo.

”Miten vakuutamme paikallisen teleoperaattorin siitä, että uusi tukiasema kannattaa rakentaa sinne, missä sitä tarvitaan? Ja että investointi on yritykselle kannattava myös pitkällä tähtäimellä?”

Myös kehitysyritykset tarvitsevat tieto- ja viestintäteknologiaa tuntevia kumppaneita. Pasi Aaltosen mielestä kumppaniyritysten lähtökohtana on oltava liiketoiminta. Hyväntekeväisyys on kaunis ajatus, mutta reaaliajassa kestävä sitoutuminen perustuu tuotto-mahdollisuuksiin.

Lisäksi tarvitaan paikallisia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja, jotka luovat työtä. Usein parhaat asiantuntijat löytyvät läheltä.

TASA-ARVOA UNOHTAMATTA

Edes lupaavalta vaikuttavaan teknologiaan ei tule suhtautua varauksettomasti.

”Digitalisaatio ei ole mikään taikanappi, joka itsessään muuttaa kaiken. Jos opettajan osaamisessa tai kouluympäristössä on vakavia puutteita, pelkkä tietokoneen tuominen kouluun ei muuta tilannetta millään tavoin”, Mika Välitalo sanoo.

Digitalisaatio voi myös lisätä ihmisten eriarvoisuutta. Välitalo muistuttaa, että kehittyvissä maissa rikkailla on enemmän älypuhelimia kuin köyhillä, miehillä enemmän kuin naisilla. Yhdysvaltalainen Nethope-järjestö on arvioinut, että jos kehittyvissä maissa 600 000 uutta naista saisi mahdollisuuden hyödyntää verkkoa, bruttokansantuote kasvaisi jopa 13–18 miljardia Yhdysvaltain dollaria vuodessa.

”Tasa-arvoajattelu on pidettävä digitalisaatiota hyödyntävissä hankkeissa vahvasti mukana”, Välitalo sanoo.

Pasi Aaltosen mukaan digitalisaatio tasa-arvoistaa yhteiskuntia.

PALKKA PUHELIMEEN

”TÄNÄ PÄIVÄNÄ Keniassa ei käteistä rahaa juuri tarvitse. M-Pesalla voi maksaa lähes joka paikassa”, kertoo **Minna Impiö**.

Hän on helsinkiläisen design-yrityksen Mifukon toinen perustaja. Mifuko suunnittelee Kiondo-sisustuskorit Suomessa mutta valmistuttaa ne Kenian maaseudulla naisryhmissä.

”Vuonna 2009 ryhmiä oli yksi, nyt 30. Työllistämme noin 700 naista.”

Mifuko maksaa naisten palkat M-Pesan mobiilisovelluksella. Aluksi Impiö ja hänen yhtiökumppaninsa **Mari Martikainen** tosin kokeilivat kansainvälisiä tilisiirtoja Suomesta Keniaan, mutta se osoittautui hankalaksi.

”Kylässä ei ollut pankkia, joten naiset joutuivat matkustamaan lähimpään kaupunkiin kaksi päivää.”

Korintekijät saavat puolet palkastaan tilauksen yhteydessä ja loput sen valmistuttua.

”Naisille tärkeää on palkanmaksun nopeus. Me taas näemme heti, että raha on mennyt perille. M-Pesa on myös edullinen, mikä mahdollistaa pienetkin maksut.”

Palkanmaksua varten Impiö ja Martikainen tarvitsevat tilin kenialaisessa pankissa, työntekijät tavallisen matkapuhelimen.

”Ilman M-Pesan kaltaista järjestelmää meidän työmallimme ei olisi käytännössä mahdollinen”, Impiö sanoo.

DIGIRAHALLA HELPOMMIN

Bitit eivät auta, kun tarvitaan lämpöä, ruokaa ja juomaa. Perustarpeiden logistiikkaa digitalisaatio sitä vastoin tehostaa katastrofialueilla ja pakolaisleireillä.

”Jos avustuskohhteessa on toimivat paikalliset markkinat, digitaalinen maksaminen lisää huomattavasti vaikuttavuutta”, Pasi Aaltonen sanoo.

KUA on testannut Helsingissä ja Kambodžassa lohkoketjuihin perustuvaa digitaalista maksamista. Siinä avustusrahat koodataan järjestelmään, johon myös vaikkapa paikallinen torikauppias rekisteröityy. Avunsaaja taas ilmoittautuu avustusjärjestön toimistoon, jossa hänen silmiensä iirikset skannataan samaan tietojärjestelmään. Myöhemmin tämä yksilöllinen iiristunniste käy hänen ”maksukortistaan”, kun hän asioi järjestelmään rekisteröityneen torikauppiaan tiskillä.

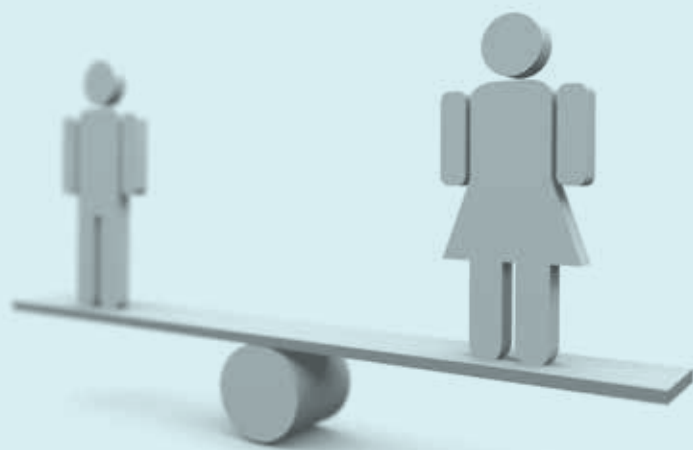
”Käteisen lähettäminen on kallista ja altistaa paikalliset kuriirit ryöstöille ja väkivallalle. Järjestelmän avulla voimme varmistaa, että rahat käytetään tarkoituksenmukaisesti. Digirahalla voi ostaa perheelle maisäkin mutta ei rommipulloa”, Aaltonen sanoo.

Lohkoketjuun perustuva maksaminen tekee avustustyöstä entistä läpinäkyvämpää. Kun raha on koodattu järjestelmään, sen käyttöä voidaan seurata lähes tuote tuotteelta.

Toki voidaan kysyä, missä määrin avunsaaja on ostoksistaan auttajalleen tilivelvollinen. Toisaalta lahjoittajat ja hankkeiden seurannasta vastaavat työntekijät tarvitsevat tietoa rahojen käytöstä.

”Voimme todistaa varojen käytön tekniikan avulla ja kertoa ihmisille, mitä heidän lahjoituksillaan on saatu aikaan”, Aaltonen sanoo. •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja

ALISON HOLDER JA SIVANANTHI THANENTHIRAN

ILMASTOTEOT OVAT TASA-ARVOTEKOJA

Naiset ovat ilmastomuutoksen suurimpia häviäjiä.
Siksi ilmastotyötä on tehtävä tasa-arvon näkökulmasta.

SHUTTERSTOCK

Teini-ikäisen ilmastoaktivistin Greta Thunbergin päästötön matka yli Atlantin YK:n yleiskokoukseen sai runsaasti julkisuutta. Ilmastoprotestit leviävät ympäri maailmaa. Ihmiset tiedostavat nyt ilmastomuutoksen uhkakuvat laajemmin kuin koskaan. Puuttuu vain, että tämä tietoisuus saisi maailman johtajat yhteistyöhön ilmastomuutoksen hillitsemiseksi sekä suojelemaan suunnitelmallisesti haavoittuvimpia ryhmiä, kuten naisia ja tyttöjä.

Faktat puhuvat puolestaan. Naiset elävät miehiä todennäköisemmin köyhyyydessä. Sukupuoleen sidotut sosiaaliset roolit ylläpitävät epätasa-arvoisia sosioekonomisia valtasuhteita ja altistavat naiset ja tytöt monenlaisille ilmasto-vaikutuksille. Heille on tarjolla entistä vähemmän vettä, ruokaa, suojaa ja elintärkeitä palveluja.

Neljä viidestä ilmastomuutoksen vuoksi kodittomaksi joutuvasta ihmisestä onkin naisia. Naiset myös kärsivät miehiä todennäköisemmin ilmastokatastrofien lisäämästä työtaakasta ja tulonmenetyksestä. Etelä-Sudan on yksi ilman nopeimmin lämpenevistä alueista. Siellä kuivuudet ja

ILMASTOKATASTROFIT LISÄÄVÄT NAISTEN TYÖTAAKKA JA TULONMENETYKSIÄ.

tulvat ovat pakottaneet tytöt ja naiset kävelemään yhä kauemmaksi hakemaan polttopuita ja vettä. Muutos vaikuttaa heidän ajankäyttöönsä ja altistaa heidät vaaroille.

Kun kotitalouksien on yhä vaikeampaa hankkia energiaa, vettä ja ruokaa, tytöt joutuvat usein keskeyttämään koulunkäyntinsä tai menemään naimisiin nuorina. Tämä lisää entistään epätasa-arvoa ja tyttöjen haavoittuvuutta.

NAISET ALTISTUVAT MIEHIÄ todennäköisemmin ilmastomuutoksen terveysvaikutuksille, kuten aliravitsemukselle ja malarialle. He myös kuolevat todennäköisemmin kuivuuksien ja tulvien kaltaisissa ilmastokatastrofeissa.

NAISTEN OSALLISTUMINEN POLIITTISEEN PÄÄTÖKSENTEKOON VÄHENTÄÄ ERIARVOISUUTTA.

Brittiläisen avustusjärjestön Oxfamin raportin mukaan vuoden 2004 tsunamista selvisi Intiassa, Indonesiassa ja Sri Lankassa hengissä miltei kolme kertaa useampi mies kuin nainen. Vuoden 2015 maanjäristyksen aikana Nepalissa moni raskaana ollut nainen ei päässyt terveyskeskukseen, mikä lisäsi komplikaatioiden ja jopa kuoleman riskiä.

Maaailman terveysjärjestön WHO:n raportin mukaan sukupuoli vaikuttaa eniten luonnononnettomuuksista selviämiseen vakavissa katastrofeissa ja silloin, kun naisen sosioekonominen asema on heikko. Ilmastokriisiin ei voida tarttua puuttumatta sukupuolten tasa-arvon kriisiin.

Sillä sukupuolten tasa-arvokriisi on olemassa. Equal Measures 2030 julkaisi äskettäin kestävän kehityksen sukupuoli-indeksin. Siinä analysoidaan valtaosa YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden tiedoista 129 maasta, joissa asuu 95 prosenttia maailman tytöistä ja naisista. Mitareita olivat haavoittuvuus ilmastomuutokselle, terveys, taloudelliset mahdollisuudet, omistusoikeudet ja sukupuolittunut väkivalta. Näiden pohjalta kaikille maille laskettiin sijoitus. Sadan pisteen asteikolla koko maailman keskiarvo oli vain välttävä 65,7. Yksikään maa ei ole saavuttanut täysin kestävän kehityksen tavoitteen 5 mukaista sukupuolten tasa-arvoa.

KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEESSA 13 vaaditaan ”kiireellisiä toimia ilmastomuutosta ja sen vaikutuksia vastaan”. Kehitystavoitteen pohjalta tutkimme kolmea asiaa, ensinnäkin yleistä haavoittuvuutta ilmastolle, joka vaihtelee maittain ja alueittain. Esimerkiksi Aasian ja Tyynenmeren alueella yli 100 miljoonaa ihmistä kärsii jo vuosittain ilmastomuutoksen vaikutuksista. Kukaan tosin ei jää täysin niiden ulkopuolelle.

Toiseksi selvitimme valtion sitoutumista katastrofien riskinhallintaan. Tässä vain 15 maata 129:stä eli 11 prosenttia sai erinomaiset tulokset. Ilmaston hätätilassa maiden olisi valmistauduttava katastrofeihin ja erityisesti kaikkien haavoittuvimpien ihmisten suojeluun.

Kolmanneksi tutkimme naisten osallistumista ilmastomuutokseen liittyviin poliittisiin prosesseihin. Nämäkin tulokset olivat pettymys. Tutkimukset osoittavat, että nais-

ten osallistuminen poliittiseen päätöksentekoon tuottaa parempia tuloksia, esimerkiksi vähentää eriarvoisuutta. Silti naiset olivat aliedustettuina kaikissa elimissä, joissa ilmastopolitiikasta päätetään.

MITEN MAAT VOISIVAT edetä näiden kahden toisiinsa tiiviisti liittyvän kehitystavoitteen 5 ja 13 toteuttamisessa?

Tässä seitsemän suositustamme:

1. Suunnittelun parantamiseksi tarvitaan tietokantoja, joista saadaan eri sukupuolet erottelvaa tietoa syrjäytyneistä ja haavoittuvista yhteisöistä.
2. On parannettava tilivelvollisuutta vaatimalla hallituksia ylläpitämään avoimia tilastotietokantoja.
3. Lisätään ministeriöiden ja muiden relevanttien toimijoiden yhteistyötä.
4. Jatketaan innovatiivisia ja tuloshakuisia aloitteita. Tällainen on esimerkiksi ARROW:n ja Tanskan perhesuunnitteluliiton uusi yhteisohjelma. Se keskittyy ilmastohaavoittuvuuden sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja oikeuksien vuorovaikutukseen.
5. Lisätään naisten osallistumista kansallisissa ja globaaleissa päätöksentekoelimissä, jotka käsittelevät ilmastoon liittyviä asioita.
6. Kehitetään ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ilmastomuutoksesta kärsivien naisten näkemykset.
7. Sitoudutaan kunnianhimoisempiin toimiin ilmastomuutosta ja sukupuolten välistä tasa-arvoa koskeissa kysymyksissä ja seurataan niiden etenemistä.

Kun edessä on monimutkaisia ongelmia, on houkuttelevaa vedota tekaistuihin ristiriitoihin. Päätäjien on helppo väittää, että heidän on valittava kahden eri toiminta-alueen välillä. Mutta kestävän kehityksen tavoitetta 13 ei voida saavuttaa, ellei edetä tavoitteessa 5. Sitä taas ei saavuteta ennen kuin edetään tavoitteessa 13.

Tämä koskee koko YK:n kestävän kehityksen agendaa: jos maat yrittävät toteuttaa yksittäisiä kehitystavoitteita muista irrallaan, mitään tavoitteita ei saavuteta. Tarvitsemme kipeästi koordinoituja ja kokonaisvaltaisia toimintasuunnitelmia. •

© Project Syndicate

Alison Holder on Equal Measures 2030:n johtaja. Equal Measures 2030 on kansalaisjärjestöjen ja yksityisen sektorin toimijoiden yhteenliittymä, joka kerää ja jakaa tietoa edistääkseen sukupuolten tasa-arvoa. Sivananthi Thanenthiran on ARROW'in (Asian-Pacific Resource and Research Centre for Women) pääjohtaja. ARROW on yksi Equal Measures 2030:n jäsenistä.

Englannin kielestä suomentanut Outi Einola-Head.

Lisää Project Syndicaten puheenvuoroja Kehitys-Utveckling-lehden verkkosivuilla osoitteessa kehityslehti.fi

MAINARIN POJASTA KAIVOSTEOLLISUUDEN TUTKIJAKSI

Tony Addison on sukunsa ensimmäinen, josta ei tullut kaivosmiestä. Hänellä on vuosikymmenien kokemus kehitystaloustieteestä ja kehittyvien maiden talouksien uudistamisesta.

TEKSTI SUSAN VILLA KUVAT EEEVA ANUNDI

Se oli sateinen päivä Lontoossa 1980-luvun kynnyksellä. Märkiä katuja taivaltanut parikymppinen Tony Addison seisautui erään oven eteen ja huomasi ilmoituksen, joka määritteli koko hänen tulevan uransa.

Ilmoituksessa haettiin nuoria taloustieteilijöitä töihin Afrikkaan.

”Lähdin sitten Tansaniaan kahdeksi vuodeksi kaupp- ja teollisuusministeriöön. Tansania kärsi tuolloin vakavasta talouskriisistä. Opin käytännön kautta, mikä merkitys taloustieteillä on kehittyvälle maalle”, Addison muistelee nyt toimistossaan Helsingin Katajanokalla.

Addison työskentelee YK-yliopiston kehitystaloustieteen tutkimuslaitoksessa UNU-WIDERissa pääekonomistina ja varajohtajana.

”Tansanian vuodet olivat hienoa aikaa. Muistan elävästi, millaista oli kulkea kyljen halki, kun kaiutti-

mista tulvi Bob Marleyn kappaleita, paikallisten bändien musiikkia tai Abbaa.”

Aikaa leimasi vahvasti myös kylmän sodan ideologinen taistelu. Tansaniassakin oli länsimaisten rahoittajien lisäksi useiden sosialistivaltioiden edustus, Neuvostoliitosta Pohjois-Koreaan.

Addison kiittelee Britannian Overseas Development -instituutin (ODI) apurahaohjelmaa, jonka kautta hänkin lähti maailmalle.

”Ohjelma on ollut olemassa jo 1960-luvun alusta lähtien. Sen avulla on lähetetty nuoria ekonomisteja töihin julkiselle sektorille kehittyviin maihin, esimerkiksi Afrikkaan. Se on toiminut niin kauan, että nyt ensimmäisten osallistujien lapsenlapset ovat mukana ohjelmassa.”

KRIISI OPETTAJANA

Palattuaan Tansaniasta takaisin Britanniaan Tony Addison valmistui yliopistosta ja meni töihin ODI:n

TONY ADDISON

IKÄ: 61

KOULUTUS: Kauppatieteiden ja politiikan tutkimuksen kandidaatti East Anglian yliopistosta vuonna 1979 ja kauppatieteiden maisteri Lontoon yliopiston Birkbeck Collegesta vuonna 1980. Väitöskirjaopiskelija Lontoon yliopiston Birkbeck Collegessa vuosina 1981–1983

TYÖ: Pääekonomisti ja varajohtaja, YK-yliopiston kehitystaloustieteen tutkimuslaitoksessa WIDERissa

PERHE: Puoliso lasitaiteilija Lynda Addison

HARRASTUKSET: Uiminen Helsingin erinomaisissa uima-altaissa, saunominen

”OTAMME RAUHAN NYKYISIN LIIAN USEIN ITSESTÄÄNSELVYYTENÄ. RAUHA ON OIKEASTI HAURAS. OLEN NÄHNYT JA KOKENUT SEN ITSE AFRIKASSA.”

Lontoon-toimistoon tutkijaksi. 1980-luku jatkui pitkälti Afrikkaan liittyvien kysymysten parissa.

”Kaksi isoa asiaa tapahtui tuohon aikaan Afrikassa. Toinen oli makrotalouden kriisi, joka oli todella vakava. Tämän näin läheltä Tansaniassa. Me, sukupolveni taloustieteilijät, yritimme tuskaisesti oppia tilanteesta ja keksiiä ratkaisuja siihen, miten valtioiden taloudet saataisiin kuiville.”

Talousongelmiin oli monia syitä, kuten vahva tukeutuminen maatalouteen, nopea väestönkasvu ja länsimaisen kehitysavun ja esimerkiksi Maaailmanpankille annetun tuen leikkaukset etenkin 1980-luvun alkuvuosina. Taloutta horjutti osaltaan myös epävakaa yhteiskunnallinen ja poliittinen kehitys.

Toinen aikaa määrittänyt suurempi ilmiö oli orastava globalisaatio. Addison kertoo, miten Aasian maiden taloudellinen nousu alkoi vähitellen näkyä yhä selkeämmin, ja kontrasti Afrikan kehitykseen oli suuri.

”Afrikan väestö on nykyisin niin nuorta, etteivät he itse muista 1980-luvun tapahtumia. Muistaminen olisi kuitenkin tärkeää, sillä kyse on siitä, miten välttää tuolloin tehdyt virheet ja vastaava talouskriisi.”

ODI:n jälkeen Addison opetti 1990-luvulla päätyökseen kehitystaloustieteitä Warwickin yliopistossa Britanniassa.

”Onnistuimme mielestäni opetuksessa mainiosti. Esimerkiksi kaksi opiskelijoistamme on nykyään Maaailmanpankin johdossa. Näin heitä juuri kansainvälisessä konferenssissa, jossa he istuivat edessä pääpaikoilla ja minä takana yleisön joukossa. Olen erittäin ylpeä heistä.”

RAUHA ON HAURAS

Opetustyönsä lisäksi Tony Addison toimi monenlaisissa asiantuntijatehtävissä muun muassa Maaailmanpankin hankkeissa etenkin eteläisessä Afrikassa. Noina vuosina hän työskenteli esimerkiksi Mosambikissa, jossa oli solmittu rauhansopimus vuonna 1992, ja maa yritti päästä jaloilleen vuosien sotimisen jälkeen.

”Tein töitä köyhyyskysymysten parissa valtiovarainministeriössä. Teimme maalle

ensimmäistä köyhyyden vähentämiseen tähtäävää strategiaa ja etsimme rahoittajia jälleenrakentamiselle.”

Ilmassa virisi edelleen pelko siitä, että maa luisuu herkässä tilanteessa takaisin konfliktiin.

”Oli erittäin kiehtovaa pohtia, miten saada maa vakautettua ja rauha kestämään. Miten siirtyä laajasta pakolaisuudesta väestön uudelleen sijoittamiseen, ja miten saada yhteiskunta toimimaan? Kaikista tekemistäni töistä olen ehkä ylpein Mosambikin ajastani.”

Addisonin elämä oli kiireistä ja kiinnostavia tehtäviä riitti, mutta mielessä pyörivät myös ajatukset mahdollisista seuraavista haasteista. Hän oli jo aiemmin tutustunut WIDERin silloiseen johtajaan, italialaiseen taloustieteilijään **Giovanni Andrea Corniaan**, joka lopulta houkutteli Addisonin Helsinkiin.

”En ollut ennen käynyt Suomessa. Keräsin poikana postimerkkejä, ja minulla oli muutama arkkinen suomalaisia postimerkkejä. Se oli kaikki, mitä Suomi merkitsi minulle.”

Addison tuli käymään Suomessa tammi-helmikuussa 1997. Vastassa oli hyvin luminen ja kylmä talvi. Hän muistaa kävelleensä Helsingin tyhjiillä kaduilla ja ajatelleensa, että miten ihmeessä kukaan voi asua täällä.

”Mutta tulin takaisin kesällä. Istuin oluella Suomenlinnassa ja totesin, ettei tämä ole sittenkään hassumpaa. Muutin sitten vaimoni **Lyndan** kanssa tänne Warwicksista.”

Addison keskittyi ensimmäisellä kaudellaan WIDERissa lähinnä konfliktin jälkeiseen jälleenrakennukseen liittyviin kysymyksiin. Etenkään Länsi-Afrikan tilanne ei ollut vakautunut 1990-luvun lopulle tullessa, ja konfliktit repivät esimerkiksi Liberiaa ja Sierra Leonea. Mosambik uhkasi jäädä yksittäiseksi menestystarinaksi.

”Otamme rauhan nykyisin liian usein itsestäänselvyytenä. Rauha on oikeasti hauras. Olen nähnyt ja kokenut sen itse Afrikassa.”

Yksi avain rauhaan ja sitä myötä yhteiskunnan myönteiseen kehitykseen on ehdottomasti kansainvälinen yhteistyö, Addison painottaa.

”Olen suuri YK-järjestelmän kannattaja.

Tony Addison on työskennellyt 39 vuotta kehityskysymyksiin erikoistuneena taloustieteilijänä.

Ongelmista huolimatta se on ainoa järjestelmä, joka tuo hyvin erilaisetkin valtiot yhteen. Kun joku kritisoi minulle YK-järjestelmää – usein syystäkin –, vastaan, että katso mitä meillä oli ennen sitä.”

ENERGIAMURROKSEN AIKA

Tony Addison työskenteli Helsingissä kahdeksan ja puoli vuotta ja palasi sitten kehitystaloustieteiden professoriksi Britanniaan Manchesterin yliopistoon. Seuraavina vuosina hän oli perustamassa myös köyhyyden tutkimiseen keskittyvää Brooks World Poverty -instituuttia.

Vuonna 2009 hän kuitenkin palasi pysyvästi takaisin WIDERiin, nyt pääekonomistin ja varajohtajan tehtäviin. Työn painopisteet ovat viime vuosina olleet muiden muassa ulkomaista apua ja sen vaikutuksia koskevissa

kysymyksissä sekä verotukseen liittyvissä kysymyksissä.

”Päätyöni on kuitenkin käsitellyt kaivannaisteollisuutta, eli öljyn- ja kaasuntuotantoa sekä kaivostoimintaa. Aihe on hyvin kiistanalainen, eikä enenkään kaivostoiminnalla ole hyvää mainetta, koska sillä on haitallisia vaikutuksia paikallisiin yhteisöihin ja ympäristöön.”

Kaivannaisteollisuudella on monia yhteyksiä sekä kehityskysymyksiin että ilmastonmuutokseen. Esimerkiksi tuuli- ja aurinkoenergiaan ja sähköautoihin siirtyminen tukevat ilmastonmuutoksen torjuntaa, mutta samalla ongelmana on, että uusiutuvan energian varastoinnissa ja sähkökulkuneuvoissa tarvitaan litiumioniakkuja.

Litiumioniakkuihin tarvittavien raaka-aineiden louhinnasta ja jatkojalostuksesta

aiheutuu hiilidioksidipäästöjä ja ympäristöhaittoja. Lisäksi metallien kierrätys on vielä olematonta.

”Haasteena on, että meillä ei ole tarvittavaa teknologiaa, jotta voisimme vastata ilmastonmuutokseen niin nopeasti kuin pitäisi. Yliopistoilla ja yrityksillä on tässä erittäin tärkeä rooli, jotta keksitään uusia tapoja vaikkapa uusiutuvan energian varastointiin. Tarvitsemme nuoria älykkäitä ihmisiä ratkaisemaan näitä ongelmia.”

MAINARIN POIKA

Puhe kaivannaisteollisuudesta johdattaa takaisin Lontooseen ja nuoreen Tony Addisoniin, joka seisoi Afrikan työmahdollisuuksia mainostavan ilmoituksen edessä. Ura taloustieteilijänä ei ollut Addisonille mitenkään itsestäänselvyys, sillä hän tulee vahvasti

työväenluokkaisesta suvusta.

”Addisonit ja myös muutamat sukulaiseni äitini puolelta ovat hankkineet elantonsa County Durhamin hiilikaivoksilla 1800-luvun alkupuolelta lähtien. Olen ensimmäinen Addison, joka ei kaiva hiiltä.”

Addisonin isä lähti kaivoksille jo 14-vuotiaana 1930-luvulla. Hiilikaivosteollisuus oli pitkään Britannian suurimpia työllistäjiä, ja esimerkiksi 1950-luvulla noin miljoona brittiä työskenteli kaivoksilla. Nykyään hiili-kaivostoiminta on lähes tyrehtynyt.

”Britannia on hyvin vankasti luokkayhteiskunta, mutta nuoruudessani eli vahvana ajatus sosiaalisesta liikkuvuudesta. Jos muistan oikein, ikäluokassani, eli vuonna 1958 syntyneissä, on tapahtunut eniten sosiaalista nousua.”

Addisonin mukaan hänen ikäluokkansa hyötyi etenkin ilmaisesta koulutuksesta ja laadukkaista terveyspalveluista 1960–1970-luvun Britanniassa. Uraneuvontaan hän turvautui kahdesti, ja molemmilla kerroilla hänelle ehdotettiin ryhtymistä poliisiksi. Ensimmäinen kerta tapahtui kouluaikana.

”Toinen kerta oli yliopistossa. Kerroin neuvojalle, että olin ajatellut akateemista uraa, mutta tämä vastasi, että elämässä ei aina saa mitä haluaa, poikaseni. Ja hän kysyi sitten, olenko ajatellut liittyä poliisiin. Poliisin ura on varmasti hieno, mutta mielessäni olivat vain kirjojen vähän tyhvät poliisit, joille neiti Marplen tai Hercule Poirotin on selitettävä kaikki.”

Mitä oikein teen elämälläni, oli Addison tuskailut, kunnes törmäsi ODI:n apuraho-ohjelman ilmoitukseen.

”Lähdin Tansaniaan vuonna 1980, eli olen nyt tehnyt töitä kehityskysymyksiin erikoistuneena taloustieteilijänä 39 vuotta. Hyvänen aika, onko siitä jo niin kauan!”

Ensi vuonna Addison täyttää 62 vuotta ja jää eläkkeelle YK:n tehtävistä. Työstä kehityskysymysten parissa hän ei kuitenkaan aio luopua, vaan jatkaa tutkimusta kaivannaisteollisuuden osalta. Suomeakaan hän ei aio jättää.

”En olisi aikoinaan mitenkään arvannut, että päädyn Suomeen. Ehkä pikemminkin Washingtoniin. Täällä elämänlaatu on kuitenkin hyvää. Ja saunat ovat parhaita”, Addison summaa.

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

MITÄ MIELTÄ MAASTAMUUTOSTA?

Afrikkalaiset haluavat etsiä työtä ulkomailta, mutta etenkin Saharan eteläpuolella he jäävät omalle mantereelle.

TEKSTI TIINA KIRKAS

Reilu kolmannes afrikkalaisista on ”aina-kin jonkin verran” harkinnut muuttoa toiseen maahan. Sierraleonelaisista ja kapverdeläisistä muuttohaluisia on kolme viidestä, madagaskarilaisista hieman yli kymmenys.

Miehistä on tosissaan pohtinut muuttoa joka viides, naisista 15 prosenttia. Alle 35-vuotiaat ja vähintään yläkoulun käyneet ovat muuttohaluisempia kuin vanhemmat ikäluokat ja vähemmän koulutetut. Elintaso sitä vastoin ei erityisemmin vaikuta muuttohalukkuuteen.

Lähtöhalukkuus on suurempaa mantereen länsi- ja keskiosien maissa kuin itäisissä ja eteläisissä valtioissa.

Tiedot ilmenevät Afrobarometri-instituutin mielipidemittauksesta, jossa 34 valtiossa tiedusteltiin 45 000 afrikkalaiselta heidän maastamuuttoaikeitaan vuosina 2016–2018.

Afrobarometrin tutkijat laskevat, että jos kaikki muuttoa harkinneet toteuttaisivat aikeensa, neljä viidestä sierraleonelaisesta nuoresta jättäisi kotimaansa. Liberiassa muuttotappio olisi 70 ja Nigeriassa 57 prosenttia.

Tutkijoiden mukaan maiden menetys olisi suuri, vaikkakin ne hyötyisivät siirtolaisten kotiin lähettämistä rahoista. Viidennes afrobarometrin kyselyyn vastanneista kertoi tukeutuvansa ulkomailla asuvien sukulaisensa palkkatuloihin.

Kuitenkin vain kymmenisen prosenttia haastatelluista on suunnitellut maastamuuttoa parin seuraavan vuoden aikana. Kolmisen prosenttia on jo valmistellut muuttoa ja hankkinut esimerkiksi tarvittavan viisumin.

Kaikkiaan afrikkalaisten maastamuutto on vähentynyt 3,2 prosentista 2,9 prosenttiin vuosina 1990–2017. Samaan aikaan kuitenkin mantereen väkiluku on kaksinkertaistunut nykyiseen 1,3 miljardiin, jolloin maastamuuttajien määrä on vastaavasti kasvanut.

Kaikista maailman siirtolaisista afrikkalaisia on 14 prosenttia, kun aasialaisten osuus on 41 ja eurooppalaisten 24 prosenttia. Afrikan mantereella maailman

kaikista siirtolaisista on kymmenisen prosenttia eli vajaa 25 miljoonaa.

TYÖTÄ JA TOIMEENTULOJA

Työ on afrikkalaisten suurin syy harkita maastamuuttoa: 44 prosenttia haastatelluista ilmoittaa sen tärkeimmäksi lähtömotiivikseen. Vajaa kolmannes haluaisi paeta köyhyyttä ja taloudellista kurjuutta. Paria prosenttia houkuttaa eniten koulutus, seikkailu, bisnes tai demokratia.

Vastaavasti kaksi viidestä haastattelusta nimeää työttömyyden suurimmaksi ongelmaksi, johon kotimaan hallituksen tulisi puuttua. Erityisesti nuorten mielestä YK:n kestävän kehityksen tavoitteista säällinen työ ja talouskasvu vaatisivat hallituksilta pikaisia toimia.

Afrobarometrin tutkijat huomauttavat, että nopeakaan talouskasvu ei ole tuottanut Afrikkaan työpaikkoja. He arvioivat, että yli 13 prosenttia 15–24-vuotiaista nuorista on vailla työtä. Libyassa, Etelä-Afrikassa, Mosambikissa ja Namibiassa nuorisotyöttömyys on jopa 40 prosenttia. Edes korkea koulutus ei auta työllistymään.

Haastateltujen kotimaiden ongelmalistalla työttömyyttä seuraavat puutteet terveydenhoidossa, infrastruktuurissa ja vesihuollossa.

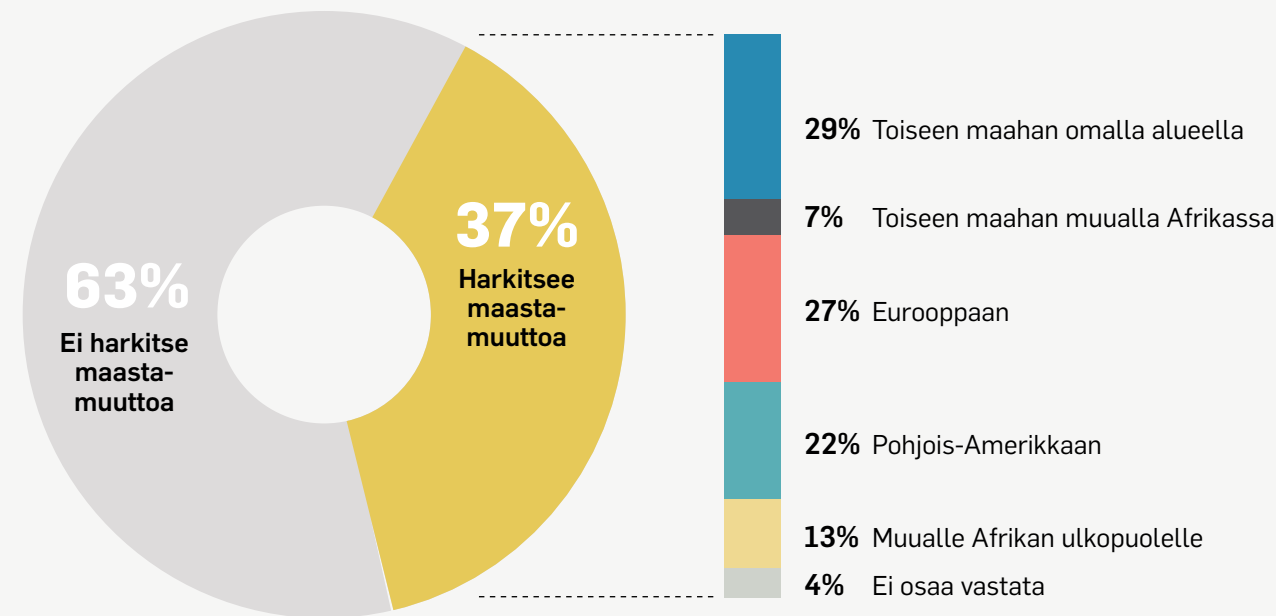
Vastaajien mielestä haastattelussa ehdotetuista ongelmista vähäisimpiä ovat muiden muassa terrorismi, yhteiskunnallinen eriarvoisuus ja demokratian puute. Tältä osin afrobarometrin tuloksiin vaikuttanee osin se, että haastatteluja ei ole tehty esimerkiksi Somaliassa, Eritreassa, Kongon demokraattisessa tasavallassa, Etelä-Sudanissa eikä Libyassa.

MAASTA TOISEEN HANKALASTI

Muuttohaluisista afrikkalaisista viidennes nimeää toivekohtekseen Pohjois-Amerikan ja neljännes Euroopan. Reilu kolmannes pysyisi kuitenkin Afrikassa: 29 prosenttia hakeutuisi toiseen maahan omalla alueellaan, seitsemän prosenttia kauemmaksi mantereella.

Esimerkiksi Lesothossa, Swazimaassa, Malawissa

MAASTAMUUTTOA HARKITSEVIEN AFRIKKALAISTEN OSUUS JA HEIDÄN ENSISIJAISET MUUTTOKOHTEENSA VUOSINA 2016–2018

Lähde: Updata-ing. The narrative about African migration. Afrobarometer, 2019.

ja Zimbabweassa haastatellut haluaisivat ensisijaisesti siirtyä lähelle kotimaataan eli käytännössä Etelä-Afrikkaan.

Yli puolet haastatelluista pitää kuitenkin valtiosta toiseen muuttoa hankalana. Kolme neljästä malilaisesta ja sierraleonelaisesta on tätä mieltä, mosambikilaisista joka kolmas.

Afrobarometrin tutkijat muistuttavatkin, että afrikkalaiset tarvitsevat viisumin yli puoleen mantereen valtioista. Se vaikeuttaa liikkumista työmarkkinoilla ja siten talouden kehitystä.

Vuonna 2017 kaikista afrikkalaisista siirtolaisista 54 prosenttia jäi kotimantereelle, kun taas Eurooppaan heistä päätyi 26 ja Aasiaan 12 prosenttia. Alueelliset erot olivat kuitenkin huomattavat: Saharan eteläpuolisen Afrikan siirtolaisista 70 prosenttia jäi Afrikkaan, kun Pohjois-Afrikan lähtijöistä 90 prosenttia suuntasi Eurooppaan tai Aasiaan. •

ILMASTONMUUTOS ON TUTTU ILMIÖ

AFROBAROMETRI-INSTITUUTTI on selvittänyt afrikkalaisten näkemyksiä myös ilmastomuutoksesta.

Kolme viidestä haastattelusta on kuullut ilmastomuutoksesta. Mauritiuksella, Malawissa ja Ugandassa suuri enemmistö on ilmiöstä tietoinen, Tunisiassa ja Tansaniassa kolmannes haastatelluista. Kaikki heistä eivät kuitenkaan ajattele, että ilmastomuutos vaikuttaisi kielteisesti sääoloihin.

Niistä, jotka ovat kuulleet ilmastomuutoksesta, yli puolet selittää sitä ihmisen toiminnalla. Kolme viidestä näin vastanneesta on käynyt vähintään yläkoulun. Reilu neljännes haastatelluista taas ajattelee, että kyse on luonnollisesta ilmiöstä. Loppujen

mielestä ilmastomuutos aiheutuu molemmista syistä.

Yli puolet mauritiuslaisista on kuullut ilmastomuutoksesta ja pitää sitä ihmisen aiheuttamana kielteisenä ilmiönä. Mosambikilaisista näin vastanneita on 12 prosenttia.

Niistä, jotka ovat kuulleet ilmastomuutoksesta, kaksi kolmesta kokee, että se on vaikeuttanut heidän elämäänsä. Itä-Afrikassa haastatelluista näin vastaa yhdeksän kymmenestä, Pohjois-Afrikassa vajaa puolet. Raskaimmin ilmastomuutoksen seuraukset tuntuvat kaikkein köyhimpien elämässä.

Vajaa neljännes haastatelluista uskoo, että tavallinen ihminen voi tehdä paljonkin ilmastomuutoksen pysäyttämiseksi. Malawilaisista näin ajattelee peräti 45 prosenttia, liberialaisista vain seitsemän.

Lähde: afrobarometer.org

Vähemmistöt valkokankaalle

Uusi brasilialainen ohjaajasukupolvi on tarttunut vaikeisiin yhteiskunnallisiin aiheisiin. Tai Linharesin lyhytelokuvassa kietoutuvat yhteen kysymykset hänen omasta taustastaan ja vähemmistöjen asemasta Brasiliassa.

TEKSTI SUSAN VILLA KUVA TAI LINHARES

Tiedän, etten ole valkoinen. Mutta olenko musta?” nainen pohtii. ”Mielestäni olet musta. Sinun hiuksesi ja nenäsi muoto ovat mustan”, vastaa hänen ystävänsä.

Nainen empii. Ystävälle asia on selvä, mutta hänelle itselleen ilmeisen epäselvä ja vaikea.

Keskustelu käydään brasilialaisen ohjaajan **Tai Linharesin**, 32, *Parda*-lyhytelokuvassa. Taustaansa pohtiva nainen on Linhares itse.

Linhares pureutuu elokuvassaan Brasiliassa vallitsevaan monitulkintaiseen tapaan luokitella ihmisten etninen tausta. Samalla hän pohtii omia juuriaan.

Hänen äitinsä on valkoihoinen ja isänsä musta.

Linharesin iho on vaalea, mutta hänen hiuksensa kasvavat kiharaisena afrona. Hänen äitinsä hiukset ovat suorat. Lapsena hän vertasi itseään äitiinsä, ja koki erilaisuutensa ahdistavana. Hän halusi näyttää äidiltään.

”Olen kyseenalaistanut itseäni vuosien varrella. Kuka

minä olen? Taustaamme liittyvistä kysymyksistä ei ole koskaan puhuttu perheessäni. Haluan elokuvillani tutkia ja oppia ymmärtämään näitä asioita.”

Linhares vieraili Helsingissä lokakuun lopulla latinalais-amerikkalaiseen elokuvaan keskittyvällä *Cinemaissi*-festivaalilla, jossa hänen elokuvansa esitettiin *Black Narratives in Brazilian Cinema* -sarjassa.

EI OIKEAA LOKEROA

Parda on pääosin dokumentaarinen elokuva, mutta Tai Linhares halusi siihen mukaan myös kuvitteellisia osuuksia. Hän sanoo olevansa liian ujo käsitelläkseen aihetta vain itsensä kautta.

Toden ja tarun yhdistelmän lisäksi elokuva on vahvasti sekoitus henkilökohtaista ja yhteiskunnallista näkökulmaa.

Elokuvan nimi viittaa Brasiliassa käytettävään viralliseen järjestelmään, jolla jaotellaan maan väestö viiteen kategoriaan: valkoinen, ruskea eli *pardo* (fem. *parda*), musta, alkuperäiskansaan kuuluva ja keltainen eli aasialaistaustai-

nen. Jokaisen on valittava näistä itselleen sopiva väestönlaskennan yhteydessä.

Luokittelu ei liity niinkään perimään ja sukujuuriin kuin ulkonäköön. Kategorian valitseminen perustuu ensi sijassa siihen, miten henkilö itse näkee itsensä.

Kritiikin mukaan viralliset kategoriat eivät vastaa monimuotoista todellisuutta. Erityisesti juuri *pardo*a pidetään ongelmallisena, koska sillä niputetaan yhteen hyvin eritaustaisia ihmisiä – termillä voidaan tarkoittaa mitä tahansa etnisten taustojen yhdistelmää.

Linhares ei pidä järjestelmää toimivana ja haluaa elokuvallaan haastaa nykyistä luokittelua. Valkoisen ja mustan vanhemman lapsena hänet voisi helposti määritellä *pardaksi*.

”Se ei kuitenkaan riitä kuvaamaan omaa taustaani.”

Toistaiseksi Brazilian väestönlaskennasta huolehti-va Instituto Brasileiro de Geografia e Estatística (IBGE) ei ole nähnyt syytä muuttaa luokittelua. Perustelujen mukaan tällaiset jaottelut ovat aina todellisuuden yksinkertaistuksia.

POIS HÄPEÄSTÄ

Brasilian väestönlaskenta uusitaan aina kymmenen vuoden välein. Viimeisimmässä, vuoden 2010 laskennassa tapahtui kiinnostava käänne, sillä ensimmäistä kertaa itsensä muuksi kuin valkoiseksi ilmoittaneet nousivat maan enemmistöksi: valkoisia oli laskennan mukaan 47,7 prosenttia, ruskeita 43,1 prosenttia, mustia 7,6 prosenttia, keltaisia 1,1 prosenttia ja alkuperäisväestöön kuuluvia 0,4 prosenttia.

Vaikka syntyvyys mustien tai ruskeiksi määriteltävien kansalaisten keskuudessa on suurempi kuin valkoisten, eivät IBGEN tutkijat usko muutoksen johtuneen tästä vaan identifikaation muutoksesta.

Rasti muuhun kohtaan kuin ”valkoinen” on yhdistynyt vahvasti köyhyyteen, huonompaan yhteiskunnalliseen asemaan ja siihen liittyvään häpeään. Samanaikaisesti kun brasilialaisten toimeentulo on kohentunut, linkki köyhyyden ja vähemmistöihin kuulumisen välillä on ainakin jonkin verran hälventynyt.

”Brasilialaiset haluavat entistä useammin määritellä itsensä mustaksi tai ruskeaksi. Ihmiset uskaltavat vähitellen olla ylpeitä omasta taustastaan”, Tai Linhares kertoo.

Taloustilanteen parantumisen lisäksi myös tietoisella politiikalla on ollut osuutensa maan vähemmistöjen aseman hienoiseen vahvistumiseen. Esimerkiksi presidentti **Luiz Inácio Lula da Silvan** kaudella vuosina 2003–2011 Brasiliaan korkeimpaan oikeuteen nimitettiin ensimmäinen mustaihoinen tuomari. Samoihin aikoihin televi-

sion saippuasarjoihin kiinnitettiin mustaihoisia päänäytelijöiksi.

Etenkin viimeisimmän väestölaskennan jälkeisissä analyyseissa arvioitiin kehityksen kääntyneen vihdoin kohti yhdenvertaisempaa yhteiskuntaa, ja ilmassa oli vahvaa toiveikkuutta.

Viime aikoina näkymät ovat olleet toisenlaisia.

MUSTA, MUTTA...

Tämän vuoden alussa Brazilian johtoon nousi oikeistolainen **Jair Bolsonaro**, jonka kommentit niin naisista, seksuaalivähemmistöistä kuin etnisistä vähemmistöistäkin ovat avoimen hyökkääviä ja halventavia.

”Brazilian yhä kiristytvä yhteiskunnallinen tilanne toimi yhtenä kimmokkeena tehdä *Parda*. Nyt elokuvan fiktiivisetkin osuudet näyttävät vaarallisesti muuttuneen todellisuudeksi”, Tai Linhares toteaa.

Elokuvassa pistäydytään välillä kuvitteellisessa saksalaisessa tositelevisio-ohjelmassa, jossa erikoislaitte siirtää Saksassa asuvat tarpeeksi valkoiset brasilialaiset suoraan takaisin Brasiliaan. Tarkoituksena on vahvistaa valkoisen väestön määrää maassa.

Saksa ei ole valikoitunut elokuvaan sattumalta. Linhares opiskelee tällä hetkellä Berliinissä, eikä aio ainakaan lähiaikoina palata Brasiliaan. Hän ei ole yksin, sillä etenkin kulttuuriväkeä on lähtenyt maasta nykytilanteen vuoksi.

”Onneksi uusi brasilialainen ohjaajasukupolvi vihdoin tarttuu vaikeisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja luo uusia narratiiveja.”

Cinemaissi-festivaalilla nähdyille brasilialaisille lyhytelokuville oli yhteistä erityisesti vähemmistöihin liittyvien kipukohtien käsittely. Linharesin mukaan ne tuovat hyvää vaihtelua brasilialaiseen elokuvatarjontaan, joka perinteisesti keskittyy kuvaamaan esimerkiksi huonomaineisia lähiöitä, *faveloita*, ja niiden jengejä.

”En usko, että elokuvalla pystyy muuttamaan Brazilian tilannetta, sillä ongelmat ovat liian isoja ja monimutkaisia. Mutta voin sen kautta tarjota ihmisille erilaisia näkemyksiä.”

Palataan vielä *Pardassa* käytävään keskusteluun Linharesin omasta taustasta. Miten hän määrittelee itsensä tällä hetkellä?

”Olen musta, mutta...”, Linhares sanoo ja on hetken hiljaa ennen kuin jatkaa.

”Olen musta, mutta kokemukseni osana yhteiskuntaa ei ole samanlainen kuin minua tummemmilla naisilla. En koe samanlaisia vaikeuksia. Määritteleminen itseni mustaksi on minulle poliittinen kannanotto.” •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

SUOMEN MALLIA EI VOI KOPIOIDA

SUOMEN KEHITYS nykyisenlaiseksi hyvinvointivaltioksi on ollut pitkä, monipolvinen ja paikoin ristiriitainen. Tärkeintä on ollut varhainen kiinnittyminen kansainväliseen talousjärjestelmään niin Ruotsin kuin Venäjänkin vallan aikana, toteavat kehitystutkimuksen emeritusprofessori **Juhani Koponen** ja sosiaalishistorian apulaisprofessori **Sakari Saaritsa** toimittamassaan kirjassa *Nälkämaasta hyvinvointivaltioksi*.

Suomalaista teollisuutta on rakennettu ulkomaisella rahalla ja teknologialla. Syrjäinen sijainti on säästänyt metsät, ja niiden talonpoikainen omistus on jakanut myyntitulot suhteellisen laajalti yhteiskuntaan. Se on osaltaan tasannut kansalaisten hyvinvointieroja.

Kaikille yhteinen sosiaaliturva ja koulutus ovat kuitenkin vaatineet tiukkaakin poliittista kamppailua. Vielä 1950-luvulla maaseudun lapset tekivät paikoin enemmän töitä kuin kävivät koulua. Terveystien hoitokin kehittyi viiveellä.

Koponen ja Saaritsa muistuttavat, että Suomen kehityskulkua on vaikea sovittaa mihinkään kehitys-

teoreettiseen malliin, eikä se muutenkaan kopioitu nykyisten kehitysmaiden esimerkiksi. Heidän mukaansa yhteiskunnalliset instituutiot kehittyvät oman historiallisen logiikkansa mukaisesti: huonoistakin lähtökohdista voi menestyä, mutta hyvätkin lähtökohdat voi hukata.

He korostavat ajoitusta, joka on aikoinaan suosinut Suomea.

”Suomen liikaväestö toivotettiin enemmän tai vähemmän tervetulleeksi merten taa, ja suomalaiset pystyivät kopioimaan teknologiaa ulkoa ja vetämään metsätuotteidensa jalostusastetta nostaen suuremman osa arvoketjusta kotimaan talouteen.”

Tämän päivän kehitysmaat sitä vastoin toimivat kansainvälisten sopimusten säätelemässä talousjärjestelmässä. Ne eivät voi kopioida teknologiaa tai tukea omaa teollisuuttaan siinä määrin kuin Suomi aikoinaan kykeni.

Koposen ja Saaritsan mielestä kyse ei olekaan vain siitä, mitä kehitysmaiden tulisi tehdä vaan siitä, miten kansainvälistä talousjärjestelmää tulisi muokata, jotta kehitysmailla olisi edellytykset kehittyä.

JUHANI KOPONEN & SAKARI SAARITSA (TOIM.). Nälkämaasta hyvinvointivaltioksi. Suomi kehityksen kiinnittäjänä. Gaudeamus, 2019.

KIINALAISIN OPEIN

TAIWANILAINEN munkki **Hui Li** vieraili Afrikassa ensimmäisen kerran 1990-luvun alussa. Hän järkyttyi syvästi hivin ja aidsin aikaansaamasta tuhosta ja perusti Malawiin hoivakodin taudin orpoutamille lapsille. Myöhemmin hän avasi Amitofo Care Center -orpokoteja myös muihin eteläisen Afrikan maihin.

Orpokodeista Hui Li halusi luoda isällisen perheyhteisön, jossa lapset maksuvat paikallisen afrikkalaisen kulttuurin lisäksi perinteistä kiinalaista ja buddhalaista sivistystä. Eteläafrikkalaisen **Nicole Schaferin** dokumentissa *Buddha in Africa* seurataan malawilaisen orpokodin arkea.

Orpokodissa asuu satoja eri-ikäisiä lapsia, tyttöjä ja poikia. Kuri on sotilaallinen. Maanantaista lauantaihin kongi herättää puoli viideltä aamuhartaukseen, jonka jälkeen lapset opiskelevat matematiikkaa, englantia ja kiinan

kieltä. Hui Li uskoo, että lapset hyötyvät kiinan kielen osaamisestaan, kun Kiinan rooli Afrikassa vahvistuu entisestään.

Lapset harjoittelevat myös akrobatiaa ja perinteisiä kiinalaisia kamppailulajeja, kuten kung futa. Taitavimmat pääsevät esiintymään ulkomaille hyväntekeväisyystilaisuuksiin, joiden tuotoilla rahoitetaan orpokotien toimintaa.

Yksi näistä lapsista on 16-vuotias **Enock Bello**, kiinalaiselta nimeltään Alu, joka on dokumentin kertojaääni. Hän tuli orpokotiin

kuusivuotiaana, kun hänen isoäidistään ei ollut enää huoltajaksi. Äiti oli kuollut, ja isä perustanut uuden perheen toisaalle.

Muiden orpokodin kasvattien tavoin Bello käy kotikylässään kerran vuodessa, mikä saa hänet pohtimaan juuriaan ja paikkaansa maailmassa. Hän on sopeutunut orpokodin kurinalaiseen päivärytmiin mutta kaipaa myös vapautta päättää omista tekemisistään.

Lopulta hänen on valittava, jäädäkö Malawiin vai tarttua orpokodin tarjoukseen lähteä Taiwaniin opiskelemaan.

KENEN ÄÄNELLÄ KEHITYSMAISTA?

Kenen äänellä? Näkökulmia eettiseen kehitysviestintään. Interpedia, 2019. Aineisto on ladattavissa osoitteessa interpedia.fi.

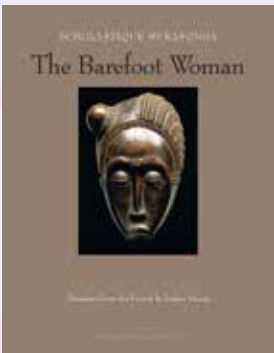
AJATELLAAN, että olet 13-vuotias tyttö tai poika ja asut Nepalissa. Olet menettänyt kaiken maanjäristyksessä, perheesi on hädässä, eikä teillä ole ruokaa tai asuntoa. Paikalle saapunut avustujärjestö haluaa julkaista kuvan sinusta ja perheestäsi, sekä kertoa sen yhteydessä nimesi ja asuinkyläsi saadaksesen kerättyä varoja avustustoimintaan alueella. Millaisia vaikutuksia tällaisen kuvan julkaisemisella voi olla lapselle tai nuorelle?

Entä mitä mieltä olet kuvista, joista toisessa länsimaalainen järjestötyöntekijä haastattelee tukea saavaa perhettä Thaimaassa ja toisessa nepalilaisen järjestön työntekijä ojentaa mikrofonia koululaisen äidille?

Kenellä on tilanteessa valtaa, ja kuka on toimija? Mitä kuvien asemointi kertoo niiden takaisesta todellisuudesta?

Esimerkkikysymykset ovat suomalaisen kansalaisjärjestön Interpedian toimittamasta *Kenen äänellä? Näkökulmia eettiseen kehitysviestintään* -oppiaineistosta, joka on suunnattu yläkouluille ja toisen asteen oppilaitoksille. Materiaalin tavoite on herättää oppilaat pohtimaan lapsen ja nuoren kuvien ja tarinoiden käyttöä mediassa. Samalla se kannustaa arvioimaan lapsen yksityisyyden suojaa ja median luomia mielikuvia kehittyvistä maista.

Tehtäväpaketin lisäksi aineistoon kuuluu video *Unelmana Nepal ilman lapsityötä*.

SCHOLASTIQUE MUKASONGA. The Barefoot Woman. Archipelago Books, 2018.

ÄIDILLÄ OLI tyttärilleen yksi pyyntö: ”Kun kuolen, kun näette minun makaavan kuolleena edessänne, peittäkää ruumiini. Kukaan ei saa nähdä minua. Kukaan ei saa nähdä äidin kuollutta ruumista.”

Scholastique Mukasonga ei kyennyt toteuttamaan äitinsä toivetta, koska hän ei ollut Ruandassa vuonna 1994. Tuolloin kansanmurhassa kuoli arviolta 800 000 ihmistä, joista suurin osa oli tutseja, heidän joukossaan lähes koko Mukasongan perhe. *The Barefoot Woman* on hyvitys lunastamattomasta lupauksesta mutta myös kunnianosoitus äidille ja ruandalaiselle naiselle.

Romaani kuvaa Mukasongan perheen elämää 1960-luvun Bugeseran piirikunnassa, jonne se on karotettu kotiseudultaan Gikongorosta. Äiti **Stefania** ei halua sopeutua pakolaisuutensa vaan kaipaa takaisin kukkuloiden ja ylänköjen ”oikeaan Ruandaan”. Siellä perheellä oli lehmiä ja durrakin kasvoi paremmin.

Myös uudessa paikassa perheen arkea sävyttää pelko hutusotilaiden tekemistä kotietsinnöistä. Äiti on alituisen varuillaan. Hän rakentaa kotiin ylimääräisen oven ja laajentaa muurahaiskarhujen maanalaiset käytävät tyttöjen pakoreiteiksi. Burundin rajalle hän kätkee ruokaa ja muuta tarpeellista hätätilanteen varalle.

Pelko ei ole turha, sillä eräänä päivänä yksi naapurin nuorista naisista ammutaan pihalle.

Arkeen kuuluu paljon hyvääkin, kuten ruoanlaittoa, opiskelua, kauneudenhoitoa ja puolison etsintää. Äiti on hyvä tarinoimaan ja välittämään ruandalaisnaisten vanhoja viisauksia ja taikoja. Yksi niistä viittaa kirjan nimeen: paljain jaloin kulkevilla tytöillä on hyvä olla varpaat, jotka näkevät yön pimeydessä ja säästävät näin heidät ylenmääräisiltä kolhuilta.

The Barefoot Woman ilmestyi ranskaksi vuonna 2008. Sen englanninkielinen käännös oli tänä vuonna ehdolla yhdysvaltalaisen National Book Awardin saajaksi käännöskirjallisuuden luokassa.

HÄTÄAPUA HETKEKSI

Pelastakaa Lapset -järjestö jakaa Suomen ulkoministeriön tuella käteisapua hädänalaisille pakolaisille Somaliassa.

TEKSTI PÄIVI ÄNGESLEVÄ

KUVA MUSTAFA SAEED/PELASTAKAA LAPSET

Somalian kevät 2016 oli kuiva. Myös syksyn sadekausi jäi laihaaksi. Maa kuivui kopperaksi. Vilja ei kasvanut, vuohet menehtyivät. Ruoan hinnat nousivat, rahat ehtyivät.

Syötävää ja juotavaa oli silti saatava jostain.

Raho Hassan, 32, asui Aashowin kylässä lähellä Baidoan kaupunkia aviomiehensä ja viiden lapsensa kanssa. Ruokaa ei ollut tarpeeksi, joten hän vähensi päivän ateriat kolmesta yhteen. Sekään ei riittänyt. He jättivät kotinsa ja lähtivät Baidoan, jossa he päätyivät Garasgoofin pakolaisleirille.

Siellä Hassan ja lapset asuvat edelleen. Hän on yksi 1,8 miljoonasta itäafrikkalaisesta, joka on joutunut jättämään kotinsa kuivuuden vuoksi.

Vielä pahempaa oli edessä. Hassan odotti kuudetta lastaan, kun hänen miehensä sai surmansa. Hänestä tuli yksinhuoltaja, joka yritti selvitä päivästä toiseen.

Keväällä 2019 Hassan kuuli ilokseen, että saisi käteisapua.

Pelastakaa Lapset -järjestö auttaa pakolaisia Suomen ulkoministeriön tuella yhdellätoista leirillä Baidoassa. Käteisapua riitti jaettavaksi 1 725 kotitaloudelle. Kukin perhe saisi 45 euroa kuukaudessa neljän kuukauden ajan ja lisäksi koulutusta lapsilleen.

Hassan osti käteisavulla ruokaa ja pystyi jälleen valmistamaan kolme ateriaa päivässä. Kolme vanhinta lasta aloitti leirillä koulun, jota Pelastakaa Lapset tukee.

KUIVUUDEN KIERRE

Somaliassa kuivuuskaudet seuraavat tiheästi toisiaan. Vuoden 2011 kuivuus aiheutti nälänhädän, jossa menehtyi neljännesmiljoona ihmistä. Kuolleista puolet oli lapsia.

Kului muutama vuosi. Sateita ei taaskaan tullut tarpeeksi.

Lapsiystävällisessä tilassa pakolaisleirin lapset voivat leikkiä ja opiskella turvallisessa ympäristössä.

Somaliassa sataa yleensä keväisin ja syksyisin. Yhdellä alueella voi olla liian kuivaa, toisella tulvia. Kumpikin voi tuhota sadot. Vuosina 2016–2017 Somaliaa koetteli vakava kuivuus, joka enteili jälleen nälänhätää. Avunantajat ehdivät jakaa ajoissa ruokaa ja vettä.

Sateita on jälleen odoteltu, mutta turhaan.

”Somalialaiset eivät ole vielä toipuneet vuoden 2017 kuivuudesta. Uusi kriisi on edessä, sillä viime kesä oli Afrikan sarvessa kuivin yli 35 vuoteen”, Pelastakaa Lasten ohjelmapäällikkö **Tupuna Mäntysaari** toteaa.

Afrikan sarven ydinaluetta ovat Somalia, Djibouti, Etiopia ja Eritrea.

Somalian luvut ovat karuja: Noin 2,1 miljoonalla ihmisellä ei ole tarpeeksi ruokaa, ja he tarvitsevat apua selviytyäkseen. Miljoonaa alle viisivuotiaista lasta uhkaa aliravitsemus, ja heistä joka viides kärsii todennäköisesti vakavasta aliravitsemuksesta ensi kesään mennessä.

Maan sisäinen pakolaisuus lisääntyy jälleen.

Lähes 60 000 somalialaista jätti kotinsa kuivuuden vuoksi tammi- ja toukokuun 2019 välisenä aikana. Eniten pakolaisia on pääkaupunki

Mogadishun liepeillä, toiseksi eniten Baidoassa. Kaksi vuotta sitten Baidoassa oli 70 leiriä. Nyt leirejä on 435 ja pakolaisia reilut 330 000.

Lyhytaikainen apu auttaa edes hetken, kun hätä on suurin, Mäntysaari selittää.

Suomalaisrahoitteista käteisapua saavat ihmiset, joiden on vaikeinta selviytyä. Valinnan tekee komitea, joka koostuu pakolaisleirin asukkaista. Avunsaajat ovat yleensä lapsia ilman vanhempia, yksinhuoltajia, vanhuksia ja perheitä, joissa on esimerkiksi vammaisuutta.

LASTEN SUOJELUA

Pelastakaa Lapset pyrkii nimensä mukaisesti suojelemaan lapsia. Baidoan pakolaisleireillä tavoitteena on turvata perheelle ruokaa ja lapsille suojelua esimerkiksi hyväksikäytöltä.

”On raiskauksia, varhaisia avioliittoja, heitteillejättöjä ja äärijärjestö al-Shabaab, joka värvää riveihinsä poikia”, Tupuna Mäntysaari luettelee.

Viidellä leirillä on niin kutsuttu lapsiystävällinen tila, jossa lapset voivat leikkiä ja opiskella aikuisten valvonnassa. Lapset saavat

KRIISIAPUA NÄLKÄÄN

- Pelastakaa Lapset -järjestö toteuttaa ulkoministeriön humanitaarisella avustuksella hanketta ”Perheiden tukeminen käteisavun ja lastensuojelun keinoin Baidoassa Somaliassa” huhtikuusta joulukuuhun 2019.
- Ulkoministeriön avustus on 700 000 euroa ja Pelastakaa Lapset -järjestön osuus 300 000 euroa.
- Hätääpua jaetaan Baidoassa ja yhdellätoista pakolaisleirillä 1 725 kotitaloudelle, jotka tarvitsevat välitöntä ruoka-apua. Kukin perhe saa 45 euroa kuukaudessa neljän kuukauden ajan. Lisäksi tarjolla on terveydenhoitoa ja neuvoja esimerkiksi vanhemmuudesta.
- Humanitaarisella avulla pyritään estämään nälkää ja aliravitsemusta, jotka johtuvat kuivuudesta. Vuodesta 2015 lähtien seitsemän kahdeksasta sadekaudesta on jäänyt kehnoksi eli vettä on satanut liian vähän.

tarvittaessa psykososiaalista tukea. Ajatuksena on, että he ovat turvassa sillä välin, kun vanhemmat joutuvat järjestämään perheen asioita.

Järjestö tarjoaa myös koulutusta paikallisille lastensuojelun ammattilaisille.

Pakolaiset saavat terveydenhoitoa ja vanhemmat neuvoja. Esimerkiksi pienten lasten äideille kerrotaan lasten tarpeista ja isille siitä, miten käteisapua voi käyttää lasten hyväksi.

Käteisapu tulee kuukausittain mobiilimaksuna.

”Jotkut avunsaajat laittavat käteisavusta vähän sivuun ja aloittavat pientä kaupankäyntiä, sillä uusia elinkeinoja on keksittävä”, Mäntysaari kertoo.

Hän vieraili äskettäin Baidoan leireillä, joissa alaikäisiä lapsia on karkeasti puolet asukkaista.

AVUKSI LAPSILISÄ

Käteisapu voi pelastaa jopa ihmishenkiä, mutta pitkäaikaiseksi ratkaisuksi siitä ei ole. Somaliaan on kehitteillä sosiaaliturvajärjestelmä, johon kuuluisi esimerkiksi lapsilisä.

Pelastakaa Lapset kuuluu sosiaaliturvaa suunnittelevaan työryhmään.

”Lapsilisällä voisi ostaa vaikka ruokaa”, Tupuna Mäntysaari sanoo.

Niin kutsuttua lapsilähtöistä sosiaaliturvaa on kokeiltu Somaliassa. Sen avulla köyhät perheet selviytyisivät paremmin ja lapset voisivat käydä koulua. Suunnittelussa on mukana YK-järjestöjä ja Maailmanpankki, joka voisi aloittaa rahoituksen vuonna 2020.

Myös sosiaaliturva vaatii paikallisten ihmisten kouluttamista, Mäntysaari sanoo. Vanhempia on ohjattava ajattelemaan sitä, mikä on lapselle hyväksi. •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

”Ihmisen mieli on tärkein”

Tiina Neuvonen oppi, että kestävä muutos etenee ihminen kerrallaan.

TEKSTI PÄIVI ÄNGESLEVÄ KUVA SAMULI SIIRALA

”E nsin Dar es Salaamissa, sitten New Yorkissa. YK:n kasvatustiede- ja kulttuurijärjestön UNESCO:n apulaisasiantuntijana suunnittelin, miten teknologiaa voi hyödyntää järjestön työssä. Opiskelin sosiologiaa, josta opin ihmisten ymmärtämistä. Yhdistän sitä teknologiaan. Minua kiinnostaa, miten teknologialla voi vaikuttaa ihmisten mahdollisuuksiin, hyödyttää yhteiskuntaa ja muuttaa perinteisiä tapoja tehdä kehitysyhteistyötä. UNESCOsta otan esimerkiksi Digitaalinen kylä -hankkeen. Kokeilimme digitaalisia palveluja masai-heimojen kylissä Ngorongorossa Tansanian ja Kenian rajalla. Masait elävät paimentolaisuudesta, jota esimerkiksi kuivuus uhkaa. Ekoturismia on, mutta masait eivät siitä hyödy, koska ulkomaiset yrittäjät omistavat pääosan safaribisneksestä. Koulutus kannattaisi. Silti monet nuoret joutuvat jäämään kotiin, kuten tytöt kuukautisten ajaksi. He jäävät jälkeen opetuksesta eivätkä läpäise kokeita. Internetyhteys satelliitin kautta kyliin toi valtavia muutoksia.

Internetkoulusta sai tukiopetusta, verkkokursseilta neuvoja esimerkiksi käsityörytyn perustamiseen ja markkinointiin. Noin 14 000 odottavaa naista sai ensi kertaa neuvolapalveluja, kun lääkäri Dar es Salaamissa pystyi tutkimaan ultraäänikuvia tietokoneeltaan.

Internetyhteys muutti ihmisten tarinoita, pelasti jopa ihmishenkiä.

Ymmärsin silti, että kestävä muutos vaatii aikaa.

Ajattelen, että muutos lähtee yhdestä ihmisestä kerrallaan. Hänen kanssaan on keskusteltava, löydettävä yhteinen näkemys muutoksesta. Sen jälkeen hänestä tulee soihdunkantaja. Monet ihmiset ovat valmiita kokeilemaan uutta, kun heidän kanssaan on pohtinut sitä, millaisia arjen ongelmia heillä on ja millaisia ratkaisuja teknologia voisi niihin tuoda.

Kestävä muutos tapahtuu ihmisten mielissä. Tärkeintä on se, miten ihmiset saa muuttamaan käytöstään, kuten käyttämään digitaalisia palveluja.”

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

TIINA NEUVONEN

IKÄ: 36

KOULUTUS: Valtiotieteiden kandidaatti Yorkin yliopistosta Britanniaasta vuonna 2007 ja maisteri Helsingin yliopistosta vuonna 2009

TYÖSKENTELI: YK:n kasvatustiede- ja kulttuurijärjestön UNESCO:n teknologiainnovaatioiden apulaisasiantuntijana Tansaniassa ja New Yorkissa vuosina 2015–2019

JATKAA TYÖHÖN: Aloitti kesäkuussa koulutuksen teemajohtajana YK:n teknologia- ja innovaatiolaboratoriossa UNTILissä Helsingissä

© CHAPPATTE/DER SPIEGEL

NYT RIITTÄÄ!

”LIBANON, CHILE, IRAK, BOLIVIA, RANSKA...”, nainen lukee lehtijuttua, jonka otsikkona on Yhteiskunnalliset levottomuudet.

”Emme me globalisaatiolla mitään tuonkaltaista tarkoittaneet”, pukumies kommentoi newyorkilaisessa maisemakonttorissaan.

Libanonilais-sveitsiläinen pilapiirtäjä Patrick Chappatte viittaa mielenosoituksiin, joita on viime kuukausina järjestetty eri puolilla maailmaa.

Kansa on osoittanut mieltään myös muiden muassa Iranissa, Kolumbiassa, Ecuadorissa, Sudanissa, Algeriassa, Hongkongissa ja useissa Euroopan maissa. Sosiaalinen media on auttanut mielenosoittajia järjestäytymään ja välittämään ajantasaista tietoa tapahtumista maailmalle.

Protestit ovat käynnistyneet eri maissa eri syistä, mutta useimpia niistä selittää syvä yhteiskunnallinen eriarvoisuus. Ihmiset ovat kyllästyneet elämisen kalleuteen sekä esimerkiksi korruptioon, poliittiseen vehkeilyyn ja kansalaisoikeuksiensa kiristämiseen. Kadulla on vaadittu toimia myös ilmastonmuutoksen pysäyttämiseksi.

Useimmiten mielenosoittajia ovat olleet vastassa mellakkapoliisien kumiluodit, kyynelkaasu ja vesitykit. Kuolonuhrit lasketaan sadoissa.

TIINA KIRKAS

kehitys
utveckling

JULKAISIJA
Ulkoministeriö
Viestintäosasto
Kehitysviestintä
PL 481, 00023 Valtioneuvosto

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET
Verkossa kehityslehti.fi/tilaa-lehti/
Sähköpostitse
tilauskeskus@grano.fi
Puhelimitse tiistaisin ja
torstaisin klo 9–11/Grano Oy
044 766 3126

TOIMITUSNEUVOSTO
AD Teemu Heinlehto
toimittaja Janne Hopsu
asiantuntija Lydia Kilpi
apulaisosastopäällikkö
Kristiina Kuvaja-Xanthopoulos
professori Anja Nygren
professori Jukka Pirttilä
osastopäällikkö Satu Santala
toimittaja Sami Sillanpää
toimittaja Aishi Zidan

PÄÄTOIMITTAJA
Kuutti Koski
0295 350 206
kuutti.koski@formin.fi

TOIMITUSSIHTEERI
Tiina Kirkas
tiina.kirkas@gmail.com

ULKOASU Sissu Muhujärvi

PAINATUS Grano Oy

ISSN 0787-0418

Lehden sisältöä lainattaessa on lähde mainittava. Artikkelit edustavat kirjoittajiensa kantaa.

Neljä kertaa vuodessa ilmestyvä Kehitys-Utveckling on tilaajille maksuton.

Kehitys-Utveckling 1.2020 ilmestyy maaliskuussa.

Ulkoministeriö
Utrikesministeriet

KAUPPAPOLITIikka

ulkoministeriön julkaisema
kansainvälisen kaupan aikakauslehti

Tilaa
maksuton
lehti ja
uutiskirje!

facebook.com/Kauppapol

[@kauppapol](https://twitter.com/kauppapol)

linkedin.com/company/kauppapolitiikka

www.kauppapolitiikka.fi/tilaus